

10. Structuur

Voor de toetsing van de mate van structuur in de veiligheidsanalyse hebben de onderzoekers van Proximities bepaald in welke mate er in het brongebruik, de analyse en in de mitigerende maatregelen sprake is van een gestructureerde aanpak. Hiermee wordt een aanpak bedoeld die formeel vastgelegd is op een manier waardoor een veiligheidssituatie – ook als die door andere actoren of personen wordt geanalyseerd – altijd op vergelijkbare wijze geduid zal worden.

De eerste stap om dit onderdeel te toetsen is door te onderzoeken of er sprake is van een algemene onderzoeksverantwoording, waarbij de analisten/onderzoekers verantwoorden op welke wijze het onderzoek ingericht is. Nergens in de door Proximities onderzochte veiligheidsanalyse van Atradius DSB is er sprake van een dergelijke verantwoording. Dit leidt tot de eerste bevinding dat er geen sprake is van een structuur die door derden getoetst kan worden.

In het onderstaande wordt weergegeven in welke mate er in het brongebruik, de analyse en de mitigerende maatregelen indicaties naar voren komen van een structurele aanpak.

10.1 BRONGEBRUIK

Bij het brongebruik kan er op drie manieren een indicator van een structurele aanpak naar voren komen.

1. Ten eerste is de bronverantwoording beoordeeld: een uitleg welke bronnen er gekozen zijn, inclusief een uitleg waarom en op welke wijze deze bronnen geselecteerd zijn.
2. Ten tweede is ook de bronvermelding beoordeeld; een cruciaal onderdeel van een elke analyse die kritische toetsing van het onderzoek en de bevindingen mogelijk moet maken.
3. Ten derde is beoordeeld in welke mate er sprake is van een gestructureerde bronkeuze: een gestructureerd gebruik van specifieke bronnen, bijvoorbeeld vanwege hun kwalitatieve of juist kwantitatieve waarde.

Bronverantwoording

Voor wat betreft bronverantwoording moet opgemerkt worden dat er nergens in de veiligheidsanalyse sprake is van een weergave van de bronselectie noch een onderbouwing over waarom en hoe deze bronnen gekozen zijn. In het MVO-beleidsdocument van Atradius DSB, een bijlage van het Beleidshandboek (BHB, dat betrekking heeft op de MVO-bijlage is wel beschreven welke typen informatiebronnen Atradius DSB in de werkprocedure rond het beoordelen van milieu en sociale due diligence toepast.

Het doel is hierbij expliciet dat de aanleverde informatie door “de Nederlandse exporteur” – in dit geval Van Oord – “die de basis vormt voor de milieu en sociale due diligence” “zoveel mogelijk geverifieerd [wordt] via andere kanalen”.¹¹⁵ Hierbij is niet benoemd waarom specifiek de genoemde typen bronnen daartoe bijdragen of *hoe* zij gebruikt en gewogen worden.

Ook is niet benoemd welk type bron voor welk type informatievraag wordt toegepast. Daarmee vormt dit strikt genomen geen verantwoording voor het gebruik van deze specifieke informatiebronnen. Echter, de genoemde typen bronnen geven wel een integraal beeld weer van de typen bronmateriaal die gebruikt kunnen worden.

Bronvermelding

---

¹¹⁵ Anoniem: ‘mvo beleidsdocument Exportkredietverzekering’. Atradius DSB. Datum onbekend. Beleidsdocument 22-23.

VERTROUWELIJK

In het Acceptatievoorstel is geen sprake van bronvermelding.¹¹⁶ In de MVO-bijlage is er wel sprake van bronvermelding, namelijk door middel van referenties en een bijbehorende bronnenlijst.¹¹⁷

Opvallend is dat aan Proximities een aantal bronnen ter beschikking zijn gesteld, die niet in de bronvermelding terugkomen.¹¹⁸ Dit zijn mogelijk bronnen die voor het Acceptatievoorstel gebruikt zijn. Dit is echter moeilijk te verifiëren zonder bronverantwoording en/of bronvermelding. Dit is een andere indicator dat van een gestructureerde toepassing van bronnen geen sprake is geweest.

In de MVO-bijlage is wel het volgende benoemd: *“Gebruikte informatie (het totale aantal documenten in de data-room is meer dan 650 voor E&S. De lijst van gebruikte informatie is hier een deel uit. In werkelijkheid zijn er meer documenten gebruikt. Ook worden er nog steeds documenten gemaakt. Deze zullen meegenomen worden in de monitoringfase”*.¹¹⁹ Proximities heeft echter inzage gekregen in slechts een selectie van het totaal aantal documenten. De documenten die niet aangeleverd zijn kunnen niet meegewogen worden in de evaluatie.

Bronkeuze

In de veiligheidsanalyse is niet gespecificeerd waarom bepaalde documenten uit het totaal van 650 wel en bepaalde documenten niet als bron zijn gebruikt. Wegens het gebrek aan bronvermelding in het Acceptatievoorstel heeft Proximities door middel van close-reading van de veiligheidsanalyse en het bronmateriaal dat ter beschikking is gesteld echter wel onderzocht waar de tekst terug te voeren valt tot specifieke bronnen en waar dit niet het geval is (zie: H4. Objectiviteit). Uit deze analyse is geen indicatie gevonden voor een structureel gebruik van specifieke bronnen. Dit leidt tot de conclusie dat van een gestructureerde bronkeuze in het Acceptatievoorstel geen sprake lijkt te zijn.

In de MVO-bijlage zijn zowel een Wikipedia-artikel, enkele nieuwsartikelen, 'diverse safety updates van het project Anadarko' – die niet in het bezit zijn van Proximities – en een Community based security management plan van TotalEnergies toegevoegd als bron.¹²⁰ In de nieuwsartikelen die in de MVO-bijlage geciteerd zijn, staat geen specifieke informatie die is toegevoegd aan de veiligheidsanalyse.¹²¹ Het is onduidelijk waarom deze bronnen naast de geciteerde Wikipedia-pagina als bron zijn vermeld.¹²² Ook hier lijkt geen sprake van gestructureerde bronkeuze.

Brongebruik	Mate van structuur
Bronverantwoording	Zeer beperkt
Bronvermelding	Enigszins
Bronkeuze	Afwezig

10.2 ANALYSE

Voor de analyse is de mate van structurele aanpak op de onderstaande drie wijzen beoordeeld:

¹¹⁶ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020. 1-157.

¹¹⁷ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 1-28.

¹¹⁸ Met uitzondering de bronnen genoemd in: Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020., 26-27.

¹¹⁹ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 1-28.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Wikipedia, Insurgency in Cabo Delgado (Versie 23 maart 2020), https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Insurgency_in_Cabo_Delgado&direction=prev&oldid=949074738; Fidelis Mbah, "We are dying": Residents lament attacks in northern Mozambique, Al Jazeera (24 maart 2020), <https://www.aljazeera.com/news/2020/3/24/we-are-dying-residents-lament-attacks-in-northern-mozambique>.

¹²² Wikipedia, Insurgency in Cabo Delgado (Versie 23 maart 2020), https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Insurgency_in_Cabo_Delgado&direction=prev&oldid=949074738.

VERTROUWELIJK

- Ten eerste is de methodische verantwoording van de analyse getoetst: of, en zo ja, op welke manier, is uitgewerkt hoe de veiligheidsanalyse opgebouwd is?
- Ten tweede is de opbouw van de analyse beoordeeld: is er sprake van een standaardopbouw waarin de verschillende onderdelen van de analyse logisch uit elkaar voortvloeien?
- Ten derde is de uitwerking van de analyse beoordeeld: resulteert de wijze van uitwerking van de verschillende onderdelen van de veiligheidsanalyse in een logisch en compleet geheel, waarbij recht wordt gedaan aan de onderlinge verbondenheid van verschillende onderdelen (factoren & actoren) van de analyse?

Verantwoording

In de documentatie wordt niet uitgewerkt hoe de veiligheidsanalyse opgebouwd is. De methodische verantwoording van contextuele analyse en de hier opvolgende weging van risico's ontbreekt volledig. In de MVO-bijlage is aangegeven dat de International Finance Corporation (IFC) Performance Standards richtlijnen gevolgd zijn in het opstellen van het document. Hierbinnen valt veiligheid onder Performance Standard 4, 'Community health, safety and security'.

De IFC Performance Standards vormen echter geen richtlijn over hoe een veiligheidsanalyse opgebouwd dient te worden en voldoet daarom niet als verantwoording van de opbouw van de veiligheidsanalyse.¹²³ Bovendien is richtlijn 4 van de Performance Standards niet volledig gevolgd, aangezien er geen analyse is gemaakt van de impact van het project op de veiligheidssituatie. Dit is eerder gebleken uit de procesevaluatie.

Opbouw

Een gestructureerde veiligheidsanalyse bestaat allereerst uit een beoordeling van relevante factoren en actoren voor de lokale veiligheidssituatie. Risico's die uit deze contextuele analyse volgen, dienen vervolgens gescoord te worden op zowel waarschijnlijkheid als impact, waarbij de vier kernelementen van security mee worden gewogen: personen, assets, informatie en reputatie.

Hoewel elementen van het bovenstaande in de risicoanalyse wel aan bod komen, zijn er geen aanwijzingen dat dit in gestructureerde mate gebeurd is. Zo is er geen specifiek hoofdstuk met betrekking tot een analyse van de veiligheidsrisico's, noch is per veiligheidsonderwerp het risico in kaart gebracht. Bovendien zijn in deze veiligheidsanalyse geïdentificeerde veiligheidsonderwerpen niet of in zeer beperkte mate voorzien van een risicoanalyse. Eveneens is er geen duidelijke structuur waarin de reikwijdte van de analyse van een grotere regionale of nationale context naar lokale context wordt gewerkt, noch is er een specifieke sectie voor de bespreking van relevante actoren.

Uitwerking

Verschiedende informatie met betrekking tot het onderwerp veiligheid is onder verschillende hoofdstukken en paragrafen uitgewerkt. Een deel is terug te vinden in het Acceptatievoorstel, waaronder 2.3.1 Politieke en Macroeconomische situatie, 2.3.2 Veiligheidssituatie, 2.3.3. "What's in it for Mozambique?", 2.3.4 Landenbeleid, 2.9 Macro-economische risico's en 2.10 MVO risico's.¹²⁴

In de MVO-bijlage is het onderwerp veiligheid terug te vinden in de onderdelen 'Kernpunten', 'projectomgeving', 'Milieu en sociale due diligence proces', PS-1 Beoordeling en management van milieu- en sociale risico's en effecten, PS-2 Werk- en arbeidsomstandigheden en PS-4 Volksgezondheid, (openbare) veiligheid.¹²⁵

Voor een deel is de gesplitste opbouw logisch, omdat de analyse in het Acceptatievoorstel ook andere risico's dan veiligheidsrisico's in kaart zou moeten brengen. Er is echter geen punt in de veiligheidsanalyse, ook niet in

¹²³ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 15.

¹²⁴ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020., 18-26, 65-66.

¹²⁵ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 1-2, 8-9, 16-21.

VERTROUWELIJK

paragraaf 2.3.2, waarin de verschillende relevante factoren en actoren samengebracht worden.¹²⁶ De gestructureerde uitwerking van de veiligheidsanalyse is daarom zeer beperkt.

Analyse	Mate van structuur
Verantwoording	Afwezig
Opbouw	Afwezig
Uitwerking	Zeer beperkt

10.3 MITIGERENDE MAATREGELEN

Voor de analyse van de mate van structurele aanpak van mitigerende maatregelen zijn de onderstaande criteria gehanteerd:

- Ten eerste is de verantwoording van de maatregelen getoetst: is weergegeven hoe de mogelijke maatregelen bepaald zijn en is uitgelegd waarom welke maatregel gekozen is?
- Ten tweede is de opbouw van de mitigerende maatregelen beoordeeld: is er sprake van een standaardopbouw waarin de verschillende maatregelen logisch uit de risicoanalyse volgen?

Verantwoording

In de documentatie is niet onderbouwd hoe tot de selectie van mitigerende maatregelen gekomen is.

In de veiligheidsanalyse wordt een aantal mitigerende maatregelen behandeld.¹²⁷ Dit betreft zowel geplande als genomen maatregelen. Echter, er is geen inschatting gemaakt in hoeverre deze maatregelen de relevante risico's mitigeren, noch is geanalyseerd welke gevolgen deze maatregelen zelf kunnen hebben. Dientengevolge moet geconcludeerd worden dat ook de verantwoording van de gekozen maatregelen ontbreekt.

Opbouw

In een gedegen veiligheidsanalyse wordt vanuit de risicoanalyse besproken welke mitigerende maatregelen reeds genomen zijn, gepland zijn en verder worden geadviseerd.¹²⁸ Vervolgens moet een nieuwe risicoanalyse plaatsvinden, waarin deze mitigerende maatregelen meegenomen worden. Op basis hiervan volgt een analyse van restructuurrisico's, die dan wel geaccepteerd, dan wel verder gemitigeerd moeten worden.

Daar er geen sprake is van een gestructureerde analyse van risico's in de veiligheidsanalyse, is er geen gestructureerde analyse van mitigerende maatregelen die volgen uit deze risico's. Genoemde mitigerende maatregelen lijken hierdoor grotendeels willekeurig: het is onduidelijk voor welk specifiek risico zij genomen zijn of dienen te worden.

Mitigerende maatregelen	Mate van structuur
Verantwoording	Afwezig
Opbouw	Afwezig

¹²⁶ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020., 19-21.

¹²⁷ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020, 67, 99-100.

¹²⁸ Ibid.

11. Objectiviteit

In dit hoofdstuk wordt weergegeven in welke mate de veiligheidsanalyse objectief is opgebouwd, zowel voor het brongebruik, als voor de veiligheidsanalyse en mitigerende maatregelen. Een kwalitatief hoogwaardige veiligheidsanalyse dient een zo objectief mogelijke inzage te geven in de actuele veiligheidssituatie van de onderzochte context.

Bronnen dienen objectief gebruikt te zijn, opdat zij volledig worden benut en er geen informatie uit de context wordt gehaald of relevante informatie terzijde wordt geschoven. De veiligheidsanalyse dient vervolgens op objectieve wijze geformuleerd te zijn, waarbij er geen sprake van tunnelvisie is of teleologische redeneringen. Mitigerende maatregelen dienen vervolgens op basis van objectieve maatstaven getroffen te zijn, om van optimale toepasbaarheid en impact te kunnen spreken.

Objectiviteit kan in verschillende stadia van een onderzoek op verschillende wijzen terugkomen. Zo is voor het brongebruik primair de consistentie van het bronnenmateriaal met de bevindingen beoordeeld, waarbij ook specifieke onzorgvuldigheden in brongebruik aan bod komen.

Met betrekking tot de veiligheidsanalyse richt de toetsing zich op helderheid en subjectief taalgebruik. Voor de mitigerende maatregelen is onderzocht in welke mate deze herleidbaar zijn tot de bronnen en analyse, of dat er sprake is van een subjectieve selectie van maatregelen.

11.1 BRONGEBRUIK

De objectiviteit van het brongebruik wordt vanuit twee invalshoeken getoetst:

1. De eerste invalshoek richt zich op de mate van consistentie tussen bevindingen en het bronnenmateriaal. Hiervoor zijn de bevindingen geanalyseerd op zowel overeenkomsten als verschillen met het bronnenmateriaal, waardoor een gebalanceerd beeld ontstaat van de mate van objectiviteit bij het gebruik van de bronnen.
2. De tweede invalshoek richt zich op zorgvuldigheid in gebruik van het bronnenmateriaal, waarvoor geanalyseerd is in welke mate bronnen op een zorgvuldige of juist onjuiste manier gebruikt zijn.

Consistentie

Om de consistentie tussen het bronnenmateriaal en de bevindingen te beoordelen wordt allereerst een overzicht gegeven van bevindingen waarvan de consistentie vastgesteld kon worden. Dit betreft de volgende bevindingen:

1. De vier in de veiligheidsanalyse omschreven oorzaken van de toename van onveiligheid – extremistisch geweld, illegale handel in drugs en ivoor, etnische spanningen en een gebrek aan toekomstperspectief worden genoemd in verschillende bronnen, met name in het S-RM rapport uit 2018, de TotalEnergies Q&A Project update, het TotalEnergies Annual security report en het TotalEnergies Community Based Security Plan.¹²⁹
  - o Hierbij moet wel worden vermeld dat deze oorzaken in de S-RM-rapporten in aanzienlijk meer detail en nuance behandeld zijn dan in de veiligheidsanalyse en de bronnen van TotalEnergies.
  - o Bovendien benoemen de nieuwsbronnen en de rapporten van S-RM expliciet relatieve deprivatie in het noorden van Mozambique en frustratie van de lokale bevolking ten opzichte van veiligheidsdiensten als extra oorzaak van spanningen in het gebied.¹³⁰ Hoewel dit belangrijke

¹²⁹ Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Review', S-RM. Rapport. 14 december 2018. 1, 19.; Anoniem, 'Q&A Project Update - Security'. TotalEnergies. Rapport. 30 maart 2020. 2; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. 1 januari 2019 tot 31 januari 2020. 1; Anoniem, 'Community Based Security Plan'. TotalEnergies. Rapport. 23 maart 2020. 17. Het TotalEnergies Community Based Security plan is in de MVO bijlage per abuis toegeschreven aan Anadarko.

¹³⁰ S-RM. Rapport. 14 december 2018; Anoniem, 'Mozambique: The impact of cyclones on Islamist insurgency in the gas-rich north'; 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Assessment'. S-RM. Rapportage. 30 juli 2019; Joseph Cotterill,

VERTROUWELIJK

indicatoren zijn, is dit onvermeld gebleven in de veiligheidsanalyse. In dit rapport wordt de term 'veiligheidsdiensten' gebruikt als aanduiding van de combinatie van eenheden van de krijgsmacht en politie actief in Cabo Delgado.

2. De analyse dat aanvallen niet specifiek gericht zouden zijn op het gasproject wordt met name ondersteund door de Africa Insight artikelen en bronnen van TotalEnergies.¹³¹ De andere bronnen spreken deze informatie echter niet tegen. De enige uitzondering hierop is de aangeleverde e-mail van NGO Both ENDS, dat als enige van de aangeleverde bronnen een direct verband tussen het geweld en project lijkt te suggereren.
3. De genoemde fysieke mitigerende maatregelen komen overeen met de benoemde rapporten van S-RM en geleverde bronnen van TotalEnergies.¹³² Wel wordt er een groter aantal maatregelen fundamenteel gedetailleerder behandeld in de genoemde bronnen.

Een aantal bevindingen uit de veiligheidsanalyse zijn echter niet consistent met het aangeleverde bronnenmateriaal:

1. De beschrijving van de politieke situatie en bijbehorende risico-inschatting rond de verkiezingen eind 2019 is niet terug te vinden in het geleverde bronmateriaal. Het onderwerp wordt niet genoemd in de geleverde bronnen. Expliciet wordt echter in deze sectie benoemd dat

Veiligheidssituatie

Veiligheidssituatie
----

¹³³ Deze bronnen zijn bij Proximities onbekend, wat doet vermoeden dat deze informatie in ander bronmateriaal voorkomt dan aan Proximities geleverd is. Het bronmateriaal waarnaar gerefereerd is in de MVO-bijlage en dat de onderzoekers hebben kunnen inzien bevat hier eveneens geen informatie over.¹³⁴
2. Ook is er geen overeenkomst gevonden tussen de – enigszins beperkte – sectie over corruptieschandalen en governance in het Acceptatievoorstel enerzijds en het bronnenmateriaal anderzijds.¹³⁵
3. Het citaat *"In toenemende mate worden aanhangers uit het buitenland aangetrokken, voornamelijk uit Kenia, Tanzania en Somalië. Door de poreuze grenzen kunnen deze strijders zich gemakkelijk vestigen in het noorden"* is niet terug te voeren tot een bron.¹³⁶
  - o De relatie tussen gewapende groepen in Tanzania en Mozambique is wel genoemd in het Africa Insight artikel 'The impact of cyclones on Islamist Insurgency in the gas-rich North', alsmede de 'Security Threat and Mitigation Review' van S-RM van 14 December 2018.¹³⁷
  - o Deze bronnen ondersteunen bovenstaand citaat echter niet.
4. Er is sprake van enige consistentie bij de beschrijving van de aanval op Mocimboa de Praia: *"In een project update van TotalEnergies werd aangegeven dat de gevechten vrij snel stopten en dat de rebellen zijn gevlucht, waardoor de situatie in de plaats volgens de oliemaatschappij weer onder controle is. Als aanleiding voor de aanval werd genoemd dat de politie foto's van militanten had genomen en gecirculeerd. Andere redenen voor de aanval op het dorp waren de behoefte aan voedsel, wapens en munitie.*

'Mozambique's Islamist insurgency adds to gas industry nerves,' Financial Times, 2020, <https://www.ft.com/content/c6e7bd8a-bd0e-4bc9-983e-3cdc54237fb8?qs>; Bram Vermeulen, 'Hoe jihadisten in razend tempo het noorden van Mozambique veroveren, NRC, 2020, <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/05/06/hoe-jihadisten-in-razend-tempo-h>

¹³¹ Anoniem, 'Mozambique: The impact of cyclones on Islamist insurgency in the gas-rich north'. Exx Africa Insight. Artikel. 30 april 2019; Anoniem, 'Special Report: The militant threat to Mozambique's natural gas sector'. Exx Africa Insight. Artikel. 26 februari 2019; Anoniem, 'Mozambique: Islamic State Claims of attack in gas-rich north seem spurious'. Exx Africa Insight. Artikel. 03 juli 2019; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. 1 januari 2019 tot 31 januari 2020. 3; Anoniem, 'Community Based Security Plan'. TotalEnergies. Rapport. 23 maart 2020; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. April 2020. 2.

¹³² Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Assessment'. S-RM. Rapportage. 30 juli 2019; Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Review', S-RM. Rapport. 14 december 2018; Anoniem, 'Q&A Project Update - Security'. TotalEnergies. Rapport. 30 maart 2020; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. 1 januari 2019 tot 31 januari 2020; Anoniem, 'Community Based Security Plan'. TotalEnergies. Rapport. 23 maart 2020; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. April 2020; Anoniem, 'Mozambique LNG project security update'. 25 februari 2020. Powerpoint-bestand.

¹³³ Anoniem. VC VERSIE Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020. 18.

¹³⁴ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 1-28.

¹³⁵ Ibid, 19.

¹³⁶ Ibid, 20.

¹³⁷ S-RM. Rapport. 14 december 2018; Anoniem, 'Mozambique: The impact of cyclones on Islamist insurgency in the gas-rich north'. Exx Africa Insight. Artikel. 30 april 2019.

VERTROUWELIJK

*TotalEnergies gaf verder aan dat de overheid voornemens is meer veiligheidstroepen naar de regio te sturen.*¹³⁸

- o Twee conclusies uit bovenstaande citaat zijn echter niet terug te leiden in het aangeleverde bronnenmateriaal vanuit TotalEnergies: de claim dat *“de gevechten vrij snel stopten en dat de rebellen zijn gevlucht”* en het voornemen van de overheid om meer troepen te sturen.¹³⁹
- 5. De stelling *“Er zijn veel mensen die hun huis in hun dorp zijn ontvlucht en die in de wildernis overnachten of een grote stad hebben opgezocht voor onderdak”* is niet terug te traceren tot een bron.¹⁴⁰
- 6. Ondersteuning voor de uitspraak *“Dit was, overigens voor het eerst, een groots opgezette aanval met voertuigen en gericht op meerdere doelen”* is niet teruggevonden in de aangeleverde of geciteerde bronnen waar Proximities beschikking toe had.¹⁴¹

Uit het bovenstaande blijkt dat de consistentie tussen het bronnenmateriaal en de bevindingen in het rapport zeer beperkt is. De analyse bevat veel bevindingen die niet terug te traceren zijn naar de geleverde bronnen, meer dan andersom het geval is.

Naast bovenstaande bevindingen moet opgemerkt worden dat het aangeleverde bronmateriaal aanzienlijk meer detail en achtergrond over de veiligheidssituatie in Cabo Delgado bevat dan in de veiligheidsanalyse het geval is. In principe zouden deze bronnen een goede basis hebben kunnen vormen voor een objectieve contextuele analyse van factoren en actoren. Hoewel niet elk detail uit het bronmateriaal overgenomen dient te worden, concludeert Proximities dat het gebruikte bronnenmateriaal minimaal benut is in de veiligheidsanalyse van ADSB, waarbij ADSB een subjectieve selectie van de relevante achtergrond heeft opgenomen in het onderzoek. Immers, dit bronmateriaal bevat aanzienlijk meer detail en achtergrond over de achtergrondsituatie in Cabo Delgado, terwijl er zeer beperkte consistentie bestaat tussen dit bronmateriaal en de veiligheidsanalyse van ADSB.

Zorgvuldigheid

Voor dit criterium is beoordeeld in welke mate de auteurs van de veiligheidsanalyse voor het noteren van hun bevindingen zorgvuldig zijn omgesprongen met het gebruikte bronnenmateriaal. Het resultaat van Proximities' beoordeling volgt hieronder, waarbij meerdere voorbeelden van onzorgvuldig bronnengebruik gegeven worden:

1.

2. In de veiligheidsanalyse wordt gesteld dat Islamitische Staat (IS) en de in Mozambique actieve beweging Ahlu Sunna Wal Jama'a (ASWJ) – ook wel bekend als Al Shabaab – niet met elkaar verbonden zijn maar als losse organisaties actief zijn in Mozambique. Dit is incorrect en dat blijkt ook uit het door de auteurs gebruikte bronnenmateriaal. Islamitische Staat is niet als zelfstandige organisatie actief in Mozambique. Er zijn echter wel banden tussen ASWJ en IS. De eerste heeft immers trouw aan de laatste gezworen.

¹³⁸ Ibid., 20.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Anoniem, 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20.

¹⁴¹ Ibid., 20.

¹⁴² Anoniem, 'Mozambique Monthly Security Report'. TotalEnergiesEnergies. Rapport. Arpil 2020.; Joseph Cotterill, 'Mozambique's Islamist insurgency adds to gas industry nerves,' Financial Times, 2020, <https://www.ft.com/content/c6e7bdba-bd0e-4be9-983e-3cdc54237fb8?s>.

VERTROUWELIJK

- o De bron die mogelijk aanleiding heeft gegeven tot de onzorgvuldige interpretatie van de auteurs is het in de MVO-bijlage genoemde Al-Jazeera artikel, waaruit dit verschil geïnterpreteerd zou kunnen worden.¹⁴³ Hierbij is het opvallend dat slechts dit enkele nieuwsartikel als leidend is behandeld boven de andere aangeleverde of gebruikte bronnen.¹⁴⁴
- 3. De veiligheidsanalyse stelt dat de beweging ASWJ / Al Shabaab in Mozambique ook actief is in Somalië.¹⁴⁵ Dit is een significante vertekening van de werkelijkheid die niet herleidbaar is tot het bronnenmateriaal, omdat het hier gaat om het fundamentele begrip van actoren die cruciaal zijn voor de veiligheidssituatie in Cabo Delgado. Het tegenovergestelde wordt zelfs genoemd in het bronnenmateriaal: Al Shabaab in Mozambique en Al Shabaab in Somalië zijn twee separate organisaties. Hoewel zij beide gewelddadige extremistische organisaties zijn die opereren in Oost-Afrika, is er geen bewijs voor onderlinge banden. De overeenkomst in naam duidt niet op een organisatorische band.
  - o Deze onzorgvuldigheid komt voort uit een citaat van circa 150 woorden dat woordelijk vertaald is van een Wikipedia-artikel over de extremistische opstand in Cabo Delgado.¹⁴⁶ Opvallend is dat de fout juist voorkomt uit een onzorgvuldige vertaling van het artikel, dat correct was. Voor en na deze specifieke zin is er weer sprake van een één op één vertaling van Wikipedia.¹⁴⁷
  - o Het artikel stelt: "*Ansar al-Sunna (English: Supporters of the tradition) is similar to the name of an Iraqi Sunni insurgent group that fought against US troops between 2003 and 2007. Locals call them "al-Shabaab" but they are a separate organization from Somali al-Shabaab.*"¹⁴⁸ In de veiligheidsanalyse wordt geschreven: "*De laatste betrokken groepering is Ansar al-Sunna, maar wordt lokaal "al-Shabaab" genoemd die ook actief zijn in onder andere Somalië.*"¹⁴⁹
- 4. In de veiligheidsanalyse wordt het woord 'ordetroepen' gebruikt.¹⁵⁰ Dit is niet afkomstig uit het bronnenmateriaal. Ordetroepen is een term die specifiek verwijst naar (para)militairen die ingezet worden bij demonstraties of betogingen. Dit is een onzorgvuldigheid, omdat dit suggereert dat er sprake is van een omgeving waarbij demonstranten enerzijds en ordetroepen anderzijds opereren.

	Veiligheidssituatie
Veiligheidssituatie	

- 5. In de veiligheidsanalyse wordt genoemd dat de 'Quick Reaction Force' onderdeel is van het Mozambikaanse leger. In werkelijkheid is dit volgens het bronnenmateriaal onderdeel van de *Força de Intervenção Rápida*, een speciale politie-eenheid.¹⁵¹
- 6. In de veiligheidsanalyse wordt er bij de bespreking van de aanval in februari 2019 gesteld dat er drie dodelijke slachtoffers waren gevallen; twee medewerkers van een lokale subcontractor van Anadarko en een consultant. Het aangeleverde bronmateriaal spreekt over één dodelijk slachtoffer: de consultant.
  - o Aanvullend onderzoek van Proximities laat zien dat het bronmateriaal correct was; onbekend is wat de auteurs van de veiligheidsanalyse als bron hebben gebruik van de twee dode medewerkers bij de lokale subcontractor, aangezien dit niet te bevestigen is.
- 7. De beschrijving dat overvallen plaatsvonden langs "*doorgaande wegen*" komt niet overeen met het Anadarko incident report waarnaar verwezen wordt. In dit incident report wordt gesproken van aanvallen op "*civilian traffic on lesser roadways*".¹⁵²
- 8. Het Acceptatievoorstel spreekt abusievelijk van een betonnen muur als mitigerende maatregel om de hele projectlocatie, terwijl dit eigenlijk een hek betreft. Alleen een veel kleiner deel van het project is volgens het bronnenmateriaal omringd met een betonnen muur.

¹⁴³ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 1-28.
¹⁴⁴ Fidelie Mbah, "We are dying": Residents lament attacks in northern Mozambique", Al Jazeera (24 maart 2020). <https://www.aljazeera.com/news/2020/3/24/we-are-dying-residents-lament-attacks-in-northern-mozambique>
¹⁴⁵ Ibid., 19.
¹⁴⁶ Wikipedia, Insurgency in Cabo Delgado (Versie 23 maart 2020), https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Insurgency_in_Cabo_Delgado&direction=prev&oldid=949074738.
¹⁴⁷ Ibid.
¹⁴⁸ Ibid.
¹⁴⁹ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 19.
¹⁵⁰ Ibid., 20.
¹⁵¹ Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Assessment'. S-RM. Rapportage. 30 juli 2019. 11.
¹⁵² Anoniem. 'Cabo Delgado Incident Overview.' Anadarko. Rapport. 5 maart 2019.

VERTROUWELIJK

- In de bronnen van TotalEnergies en S-RM, wordt gesproken van *“walls for sensitive areas only: plant, accomodation camp (...)”*.¹⁵³ De andere onderdelen van de DUAT zijn omringd door een hekwerk. In andere woorden, niet geheel niveau 1 zou beschermd worden met een betonnen muur, maar slechts een gedeelte.
- In de MVO-bijlage wordt verwarring gecreëerd over de verschillende niveaus, omdat het foutief een te grote zone aanwijst als de zone niveau 1 waar de betonnen muur zou staan.¹⁵⁴

Blijkens het bovenstaande is er een ernstig gebrek aan zorgvuldigheid in de veiligheidsanalyse, waarvoor het onjuiste gebruik en vertaling van een Wikipedia-pagina symptomatisch is. Allereerst is er een significant foutieve representatie gegeven van de militante groeperingen die actief zijn in de regio. Zo wordt er abusievelijk beweerd dat er naast ASWJ ook IS actief zou zijn, terwijl IS niet als aparte organisatie actief is in Mozambique en ASWJ juist aan IS trouw heeft verklaard. Bovendien wordt er tevens abusievelijk beweerd dat ASWJ onderdeel is van de in Somalië actieve Al-Shabaab-beweging, wat het bronnenmateriaal ontkracht. Een andere cruciale actor, de veiligheidsdiensten, wordt op twee instanties ook verkeerd weergegeven.

Veiligheidssituatie	
Veiligheidssituatie	
Bronvermelding	Mate van objectiviteit
Consistentie	Zeer beperkt
Zorgvuldigheid	Zeer beperkt

11.2 ANALYSE

Voor het beoordelen van de objectiviteit van de analyse is een tweetal aspecten beoordeeld:

1. De mate waarin er sprake is van helder taalgebruik, zodat er geen sprake kan zijn van onduidelijkheid of uitspraken die multi-interpretabel zijn.
2. De mate waarin er sprake is van objectief taalgebruik, waarbij er zo min mogelijk ruimte is voor vooringenomen stellingen of eigen mening.

Helder taalgebruik

In een gedegen veiligheidsanalyse is het van belang dat de geponeerde stellingen, conclusies en analyses in zodanige helderheid beoordeeld zijn dat er geen sprake kan zijn van onduidelijkheid of uitspraken die multi-interpretabel zijn. De meest optimale manier om dit te bewerkstelligen is door een systematisch systeem van kwalificaties toe te passen. Indien er geen sprake is van een dergelijke structuur, dienen uitspraken duidelijk gedefinieerd te worden.

In de geëvalueerde veiligheidsanalyse is geen of zeer beperkt sprake van dergelijke structurele vormen die helderheid ten doel hebben. Hierdoor is een groot deel van het taalgebruik gekenmerkt door een gebrek aan helderheid. Hieronder volgt een aantal voorbeelden van dergelijke vaagheden.

1. In de veiligheidsanalyse zijn zowel de politieke, macro-economische als veiligheidssituatie voorzien van het label 'zwak'. De eerste en laatste situatie zijn respectievelijk nog iets verder uitgewerkt.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie	
Vertrouwelijke bedrijfsinformatie	¹⁵⁶

¹⁵³ TotalEnergies, Q & A Security Update, 4; Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Assessment'. S-RM. Rapportage. 30 juli 2019. 7.
¹⁵⁴ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 1-28.
¹⁵⁵ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020. 18-19, 26.
¹⁵⁶ Ibid., 19

VERTROUWELIJK

- Het veelvuldig gebruik van de term 'zwak' lijkt te duiden op een structuur. Echter, in de documenten is niet gedefinieerd wat 'zwak' exact inhoudt. Bovendien is het niet afgezet tegenover andere mogelijkheden van 'sterkte' die de beoordeelde fenomenen met deze term kunnen aanduiden.
  - Zwak heeft uiteraard een negatieve lading en staat in principe tegenover sterk, maar doordat er geen verdere uitleg aan deze term gewijd is, leidt het gebruik van deze term niet tot een helder inzicht van de situatie in het land. Integendeel, in combinatie met extra kwalificaties als 'redelijk' en 'erg' doet het vooral vragen rijzen over wat hier exact mee bedoeld wordt.
2. In paragraaf 2.10 MVO risico's is benoemd dat milieu en sociale risico's *"aanvaardbaar"* zouden zijn.¹⁵⁷ Omdat er geen duidelijke structuur rond dergelijke termen in de risicobeoordeling bestaan, draagt deze term niet bij aan de helderheid van de analyse. Hetzelfde geldt voor de term *"acceptabel"*.¹⁵⁸
  3. Rond de verkiezingen is benoemd dat deze *"relatief rustig"* verliepen. Protesten rond de verkiezingen waren volgens de analyse *"zonder buitensporige gewelddadigheden"*.¹⁵⁹
    - Relativiteit ontstaat in verhouding tot iets waarmee het vergeleken wordt, maar het andere is hierin niet uitgewerkt. Betreft dit bijvoorbeeld eerdere verkiezingen in Mozambique of wordt het afgezet tegen verkiezingen in buurlanden?
    - Buitensporig is een normatief woord; voor de één is iets buitensporig en voor de ander niet. Doordat dit niet verder gedefinieerd of uitgewerkt is, is het uit deze uitspraak onduidelijk of en wat voor geweld er heeft plaatsgevonden tijdens de verkiezingen.
  4. In de analyse wordt over corruptie geschreven: *"Ten aanzien van corruptieschandalen nemen de autoriteiten hun verantwoordelijkheid. Betrokken personen bij het corruptieschandaal zijn gearresteerd"*.¹⁶⁰ Hierbij valt op dat er in dit citaat gesproken over corruptieschandalen in meervoud en enkelvoud.
    - De tweede zin doet vermoeden dat hier verwezen wordt naar een specifiek corruptieschandaal, maar omdat niet verder uitgewerkt is waar dit over gaat, is het onduidelijk waar hiernaar verwezen wordt. Het is onduidelijk wie de betrokken actoren zijn, wanneer dit heeft plaatsgevonden, en wat er is gebeurd.
    - Ook wordt hier gesproken over *"de autoriteiten"*. Dit is een onduidelijke term, aangezien dit kan verwijzen naar verschillende typen actoren binnen de overheid.
    - Het gebruik van *"verantwoordelijkheid nemen"* is tevens onduidelijk. Verantwoordelijkheid nemen is normatief, omdat verantwoordelijkheid ten opzichte van iets of iemand genomen moet worden. Er is hier wel benoemd dat betrokken personen gearresteerd zijn, maar het is in 'the eye of the beholder' of dit voldoende is om te spreken van verantwoordelijkheid nemen.
  5. Over governance is geschreven in de analyse: *"Daarnaast is de overheid zich ervan bewust dat het de governance in het land moet verbeteren."*¹⁶¹ Niet alleen is de term 'governance' niet uitgewerkt, ook is onbekend wat dit vermeende bewustzijn zou betekenen en wat hiervan de concrete gevolgen zijn.
  6. Onder 2.3.2 veiligheidssituatie is beschreven dat de

Veiligheidssituatie

Veiligheidssituatie
----
  7. In dezelfde sectie wordt benoemd dat volgens TotalEnergies na een *"recentelijke aanval"* - waarbij niet gedefinieerd is om welke aanval dit specifiek gaat - *"de situatie in de plaats (...) weer onder controle is"*.¹⁶² Hierbij is onduidelijk wat 'onder controle zijn' inhoudt - zijn er geen extremistische groeperingen in

¹⁵⁷ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 1-28.

¹⁵⁸ Ibid., 67-68.

¹⁵⁹ Ibid., 18.

¹⁶⁰ Ibid., 19.

¹⁶¹ Ibid., 19.

¹⁶² Anoniem. VC_VERSIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020. 19-21.

¹⁶³ Ibid., 21.

VERTROUWELIJK

- de buurt, of is het aantal aanvallen of risico daarop verminderd? – en over wiens controle dit gaat: de olie- en gasmaatschappij, Mozambikaanse veiligheidsdiensten of een andere actor.
8. In het kader van oorzaken van de toename in geweld wordt gesproken over de aanwezigheid van verschillende stammen, waarbij *“botsingen tussen deze verschillende groepen leiden tot geweld.”*¹⁶⁴ Hierbij is niet gedefinieerd wat ‘botsingen’ inhouden – bijvoorbeeld demonstraties, rellen, wederzijdse aanvallen, (verhitte) debatten – noch wat dit geweld inhoudt of waar deze botsingen uit voortkomen.
  9. Het is onduidelijk in de veiligheidsanalyse waarom het voor jongeren door *“weinig toekomstperspectief”* *“aantrekkelijk wordt om zich aan te sluiten bij een Islamitische groepering”*.¹⁶⁵
  10. De termen waarmee gewelddadige extremistische groeperingen zijn aangeduid in de veiligheidsanalyse kennen een gebrek aan specificiteit en eenheid. Ten eerste worden deze groepen “Islamitische groeperingen” genoemd. Dit is een onduidelijke term, aangezien er tevens andere niet-gewelddadige burgergroepen bestaan waarin de religie Islam centraal staat (denk aan religieuze organisaties of groepen). Andere termen die gebruikt zijn voor de gewelddadige extremistische groeperingen zijn *“strijders”*, *“militanten”*, *“terroristische groepen”*, *“islamistische militanten”* en *“inheemse extremistische factie”*.¹⁶⁶
    - o De term ‘islamistische militanten’, die gekopieerd is uit het Wikipedia-artikel, is het meest exact omdat deze verwijst naar het islamisme, het streven om aan de hand van de islam als politieke ideologie een staat in te richten.
  11. In de MVO-bijlage wordt de situatie in Cabo Delgado *“gevaarlijk”* genoemd.¹⁶⁷ Deze term biedt weinig inzicht in de situatie, aangezien niet is gespecificeerd voor wie deze situatie gevaarlijk is en wat voor risico-indicatie hierbij hoort.
  12. In de uitspraak *“Er zijn veel mensen die hun huis in hun dorp zijn ontvlucht en die in de wildernis overnachten of een grote stad hebben opgezocht voor onderdak.”*¹⁶⁸ is het onduidelijk wat ‘veel’, ‘de wildernis’ en ‘een grote stad’ exact inhouden.
  13. In de stelling *“De meest recente aanvallen worden allen opgeëist [sic] door IS en richten zich minder op burgerslachtoffers maar op officiële [sic] instanties”* is niet gespecificeerd wat ‘zich minder richten op’ inhoudt, alsmede wat als ‘officiële instanties’ gezien moet worden. Vermoedelijk wordt hier gedoeld op (lokale) overheidsdoelen.¹⁶⁹
  14. In de sectie *“De LNG projecten zijn niet alleen omvangrijk. Ze beheersen ook het nieuws en hebben een blijvende impact op het land; zowel op de economie, de infrastructuur als op de sociale samenhang. Het land krijgt tijdens de ontwikkelingsfase van de projecten te maken een sterk verhoogde economische activiteit en een grote internationale arbeidsmigratie. Dit alles legt druk op de bevolking, de instituties en de infrastructuur”* dienen de volgende termen verder gedefinieerd te worden om duidelijkheid te verschaffen: ‘omvangrijk’, ‘het nieuws beheersen’, ‘een blijvende impact’, ‘sociale samenhang’, ‘een sterk verhoogde economische activiteit’ en ‘druk’ op de bevolking, instituties en infrastructuur.¹⁷⁰
  15. In 2.3.4 Landenbeleid is benoemd dat *“de sponsors de veiligheidsrisico’s op waarde weten te schatten”*.¹⁷¹ Het is onduidelijk wat ‘op waarde schatten’ hier inhoudt.
  16. Daarnaast worden evaluaties van ngo’s ondermijnd door onheldere beoordeling. In de analyse wordt geschreven dat *“Ondanks dat ngo’s laten weten dat de visserijgemeenschappen onrecht wordt aangedaan om ze naar het binnenland, 6 km van de kust, te herhuisvesten, is ons in de gesprekken en naar aanleiding van expliciete vragen van ons duidelijk geworden dat dit hun eigen keuze is geweest.”*¹⁷² Uit de tekst komt niet naar voren hoe dit oordeel tot stand is gekomen (hoeveel gesprekken en met wie). Ook is niet duidelijk of de ‘eigen keuze’ onder dwang of onrechtvaardige omstandigheden tot stand is gekomen, wat alsnog op onrecht zou kunnen wijzen.

¹⁶⁴ Ibid., 20.¹⁶⁵ Ibid.¹⁶⁶ Ibid., 1-157.¹⁶⁷ Anoniem. ‘Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei’. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20¹⁶⁸ Ibid.¹⁶⁹ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020. 115.¹⁷⁰ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020. 21.¹⁷¹ Ibid., 26.¹⁷² Anoniem. ‘Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei’. Atradius DSB. Rapport. 2020. 22.

VERTROUWELIJK**Objectief taalgebruik**

Een gedegen veiligheidsanalyse dient een objectief beeld te geven van de veiligheidssituatie in de geanalyseerde context, op basis waarvan zo objectief mogelijk besloten kan worden of risico's geaccepteerd of gemitigeerd dienen te worden. Zodra vooringenomenheid in de tekst bestaat, wordt de objectiviteit van de veiligheidsanalyse direct aangetast en daarmee ook de betrouwbaarheid. Subjectiviteit van het gebruikte taalgebruik en opbouw in deze analyse is derhalve van sterk belang voor de kwaliteit.

Het grootste deel van de geleverde documenten bevat objectief taalgebruik. Desalniettemin kennen de documenten verschillende structuurprincipes en formuleringen die op subjectiviteit wijzen bij de opstellers. Hieronder volgt een aantal voorbeelden:

1. In de documenten is significante aandacht voor de economische voordelen en voor een verbeterde levensstandaard voor de bevolking van Mozambique en specifiek de bevolking van Cabo Delgado. De mogelijke negatieve gevolgen voor de lokale bevolking zijn met name besproken als gemitigeerd door compensatieregelingen, maar zijn niet op zichzelf uitgewerkt. Bovendien bevatten de analyses van deze regelingen vormen van taalgebruik die wijzen op subjectiviteit:
  - o De economische vooruitzichten voor de middellange- tot lange termijn zijn *"veelbelovend" en "de ontwikkeling van de gasector biedt Mozambique een enorme kans om de schuldproblemen te overwinnen en de welvaart te verhogen"*.¹⁷³
  - o Mozambique heeft *"gelukkig"* geen historie op het terrein van onteigening of nationalisatie.¹⁷⁴
  - o In de opsomming van macro-economische voordelen is er *"last but not least"* sprake van een Keynesiaans multiplier-effect.¹⁷⁵
  - o Het project zal *"in deze arme regio in noord-Mozambique kennis en welvaart brengen"*.¹⁷⁶
2. Een andere uitspraak die niet is gebaseerd op objectieve maatstaven is rond de veiligheid van de projectlocatie: *"In 2017 en 2019 hebben we zelf verbleven in het eerste pionierkamp en dat was allemaal goed georganiseerd"*.¹⁷⁷
3. Een vergelijkbare subjectieve uitspraak rond Persoonsgegevens behelst: *"Tijdens beide bezoeken aan het project (2017, 2019) hebben we kunnen observeren dat dit een goede groep medewerkers is die heel belangrijk is voor een goede uitvoering van het project."*¹⁷⁸

Analyse	Mate van objectiviteit
Helderheid	Zeer beperkt
Objectiviteit	Significant

11.3 MITIGERENDE MAATREGELEN

Bij de beoordeling van mitigerende maatregelen kan de mate van objectiviteit bij de totstandkoming van de maatregelen getoetst worden, evenals de objectiviteit van het onderbouwende taalgebruik. Voor deze analyse zijn beide zaken door het gebrek aan structuur niet mogelijk. Nergens bij de onderbouwing van mitigerende maatregelen is uitgelegd welk risico gemitigeerd zou worden. Evenmin is er sprake van een onderbouwing van de mitigerende maatregelen, waardoor enige uitleg over het effect ervan uitblijft.

Bij analyse van de totstandkoming van de maatregelen bleek dat de genoemde mitigerende maatregelen hun oorsprong hebben in het aangeleverde bronmateriaal, namelijk in de bronnen van Anadarko, TotalEnergies en S-

¹⁷³ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapport. 2020. 18-19.

¹⁷⁴ Ibid., 21.

¹⁷⁵ Ibid., 21-22.

¹⁷⁶ Ibid., 67.

¹⁷⁷ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 17.

¹⁷⁸ Ibid., 22.

VERTROUWELIJK

RM. In het rapport van Anadarko zijn de maatregelen algemeen besproken, terwijl ze in de bronnen van TotalEnergies en S-RM in meer detail behandeld worden.¹⁷⁹

Totstandkoming

Zoals hierboven aangegeven wordt er geen uitleg gegeven van de oorsprong van de mitigerende maatregelen. Uit analyse van de stukken blijkt dat de oorsprong ligt in onderliggende stukken van Anadarko, TotalEnergies en S-RM. Op basis hiervan is een subjectieve selectie van maatregelen gekozen die is weergegeven in de veiligheidsanalyse. Een ander deel van de maatregelen blijft om onduidelijke redenen onvermeld.

Onderbouwing

In de analyse van Atradius DSB wordt de onderbouwing van de mitigerende maatregelen niet uitgewerkt. In de bronnen van TotalEnergies en S-RM worden de maatregelen echter wel in een grotere mate van detail uitgewerkt. Vooral de bronnen van S-RM geven dit compleet weer, waarbij er een kritische evaluatie van de door Anadarko genomen mitigerende maatregelen wordt gedeeld. Onder de subonderwerpen 'deter', 'detect', 'delay', 'withstand' en 'respond' zijn

	Veiligheidssituatie	
	Veiligheidssituatie	in

zeer veel detail uitgewerkt en bovendien bevatten de rapporten verdere aanbevelingen voor te nemen mitigerende maatregelen.

Hoewel deze bronnen weinig aandacht geven aan het effect op de mitigatie van risico's is de gedetailleerde uitwerking wel inzichtelijk voor een eventuele nadere beoordeling hiervan. Het is onduidelijk waarom deze onderbouwingen niet mee zijn genomen in de veiligheidsanalyse.

Analyse	Mate van objectiviteit
Totstandkoming	Zeer beperkt
Onderbouwing	Zeer beperkt

¹⁷⁹ Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Assessment'. S-RM. Rapportage. 30 juli 2019. 5-11.; Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Review', S-RM. Rapport. 14 december 2018. 26-34; Anoniem, 'Q&A Project Update - Security'. TotalEnergies. Rapport. 30 maart 2020. 4; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. 1 januari 2019 tot 31 januari 2020. 3; Anoniem, 'Community Based Security Plan'. TotalEnergies. Rapport. 23 maart 2020.; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. April 2020. 2.; Anoniem, 'Mozambique LNG project security update'. 25 februari 2020. Powerpoint-bestand. 3-7.

12. Integraliteit

In dit hoofdstuk wordt weergegeven in welke mate de veiligheidsanalyse compleet is opgebouwd of bepaalde onderdelen mist, zowel voor het brongebruik, als voor de veiligheidsanalyse en mitigerende maatregelen. Voor de beoordeling van de integraliteit valt Proximities terug op het eigen raamwerk voor analyses. Integraliteit is van uiterst belang voor de kwaliteit van een veiligheidsanalyse, zodat verschillende informatie in volledigheid geverifieerd en afgewogen wordt. Vervolgens vormt deze informatie de basis voor mitigerende maatregelen op de verschillende terreinen die relevant zijn met betrekking tot veiligheid.

De toetsing van het brongebruik is gericht op de variatie tussen verschillende typen broninformatie, de variatie in achtergrond en de kwaliteit van het gebruikte bronmateriaal. De integraliteit van de veiligheidsanalyse is beoordeeld op basis van de inclusie van zowel relevante factoren als actoren, alsmede een daaropvolgende risicoanalyse op basis van impact en waarschijnlijkheid. Op het gebied van mitigerende maatregelen is geëvalueerd in hoeverre maatregelen zijn getroffen binnen de domeinen mensen, fysiek, procedureel en systemen.

Binnen het onderdeel integraliteit is er sprake van een inconsistentie tussen het bronmateriaal enerzijds en de analyse en mitigerende maatregelen anderzijds. Waar het brongebruik van significante tot complete integraliteit is, varieert de integraliteit van de analyse alsmede de mitigerende maatregelen van enigszins tot zeer beperkt of afwezig.

12.1 BRONGEBRUIK

De mate van integraliteit bij het brongebruik kan beoordeeld worden op basis van de volgende indicatoren:

1. De variatie tussen kwalitatieve en kwantitatieve broninformatie
2. De variatie in achtergrond van de broninformatie
3. De kwaliteit van de bron

In het onderstaande wordt een overzicht gegeven van de gebruikte – aan Proximities geleverde – bronnen:

1. Er is meerdere malen gebruik gemaakt van online nieuwsmedia waaronder van Exx Africa Insight. Deze bronnen schetsen een beeld van (Islamitische) dreigingen voor Mozambique's gassector, inclusief recente aanvallen en de gevolgen hiervan.¹⁸⁰
2. Tevens zijn er ook andere nieuwsmedia gebruikt welke de gevolgen en risico's die de aanvallen met zich meebrengen voor de gassector benadrukken, waaronder de Financial Times en NRC.¹⁸¹
3. Anadarko heeft een incidentoverzicht geleverd waarin gefocust is op het incident van 21 februari 2019 waarbij een konvooi onder vuur is komen te staan en meerdere mensen gewond zijn geraakt. In dit overzicht wordt beschreven hoe het incident is verlopen, wie achter de aanval zat, de genomen maatregelen, en waarin de vraag 'hoe nu verder' wordt behandeld.¹⁸²
4. Anadarko heeft tevens vier documenten geleverd met gedetailleerde informatie over gezondheidsrisico's en veiligheidsrisico's van migratie naar het gebied rond het project in de provincie Palma. In deze documenten zijn risico's beoordeeld aan de hand van risiconiveaus en bijbehorende mitigerende maatregelen beschreven.¹⁸³

¹⁸⁰ Anoniem. 'Mozambique: The impact of cyclones on islamist insurgency in the gas-rich north'. Exx Africa Insight. Artikel. 30 april 2019; Anoniem. 'Special Report: The militant threat to Mozambique's natural gas sector'. Artikel. 26 februari 2019.

¹⁸¹ Anoniem. 'Mozambique Monthly Security Report'. TotalEnergiesEnergies. Rapport. Arpil 2020.; Joseph Cotterill, 'Mozambique's Islamist insurgency adds to gas industry nerves,' Financial Times, 2020, <https://www.ft.com/content/c6e7bd0e-bd0e-4be9-983e-3cdc54237fb82s>; Bram Vermeulen, 'Hoe jihadisten in razend tempo het noorden van Mozambique veroveren', NRC, 2020, <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/05/06/hoe-jihadisten-in-razend-tempo-h>.

¹⁸² Anoniem. 'Cabo Delgado Incident Overview'. Anadarko. Rapport. 5 maart 2019.

¹⁸³ Anoniem. 'Health Impact Assessment'. Anadarko, COWI, Shape Consulting Limited. Rapport. November 2013; Anoniem. 'Community Health Management Plan'. Anadarko. Rapport. 2 november 2015; Anoniem, 'Project-induced in-migration management plan'.

VERTROUWELIJK

5. Both Ends, heeft in een e-mail uit 2019 hun observaties van de toen recentelijke ontwikkelingen in Palma, Cabo Delgado, gedeeld met Atradius DSB. In deze e-mail wordt beargumenteerd dat de aanvallen in Mozambique het meest plaatsvinden in gebieden waar ook de meeste gasontwikkelingen plaats vinden, en de noodzaak om de lokale bevolking hiertegen te beschermen.¹⁸⁴
6. Ook S-RM is gebruikt als bron:
  - o Op 14 december 2018 heeft S-RM een 'security threat and mitigation review' geschreven in relatie tot Anadarko's Mozambique LNG project. In het rapport worden de veiligheidsdreigingen voor het project geanalyseerd en wordt er kritisch gekeken naar Anadarko's begrip van de dreigingen en de waarschijnlijke effecten van militaire inzet op de dreigingsomgeving. Ook vindt er een beoordeling plaats van de geschiktheid van de toen huidige en voorgestelde mitigatieplannen van Anadarko.¹⁸⁵
  - o Daarnaast heeft S-RM op 30 juli 2019 een 'security threat and mitigation assessment' geschreven die volgt uit het vorig genoemde rapport uit 2018 over Anadarko's mitigatiestrategie.¹⁸⁶
  - o In beide rapporten is gebruikt gemaakt van een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve informatie en data.
7. Lummus heeft op 14 maart 2020 een eindrapport gepubliceerd waarin de resultaten van het voorgestelde ontwerp, de vergunning, de constructie en de activiteiten van het project tot 10 maart behandeld worden. Hieronder valt ook een definitie van de basis veiligheidsdreiging (Baseline Security Threat).¹⁸⁷
8. TotalEnergies heeft meerdere contextuele documenten geleverd waaronder een veiligheidsupdate van het project, een Q&A, een jaarlijks en maandelijks veiligheidsrapport en een 'Community Based Security Plan', waarin gekeken wordt naar verschillende incidenten, huidige en theoretische dreigingen, en veiligheidsmaatregelen. Hierbij is gebruikt gemaakt van kwalitatieve en kwantitatieve data.¹⁸⁸
9. Atradius DSB heeft een overzicht opgesteld van politieke risico's en een inschatting van de impact ervan op dekking AREA 1 en AREA 4. Daarnaast is er een Powerpoint-bestand aangeleverd waarin de veiligheidssituatie van zowel de regio als het project wordt beschreven met de getroffen maatregelen na 2019.¹⁸⁹

Op basis van de aan Proximities geleverde bronnen kunnen wij concluderen dat er een integrale variatie aan bronnen beschikbaar was. De bronnen bevatten zowel kwalitatieve als kwantitatieve informatie en analyses en zijn afkomstig vanuit verschillende achtergronden: onafhankelijke nieuwsmedia, NGO Both Ends, onafhankelijke consultant S-RM, Lummus, Anadarko en TotalEnergies. Bovendien is de kwaliteit hoog, variërend van hoogwaardige nieuwsmedia tot onafhankelijke consultants.

Brongebruik	Mate van integraliteit
Variatie kwantitatief & kwalitatief	Significant
Variatie in achtergrond	Compleet
Kwaliteit van bron	Significant

Anadarko. Rapport. 18 december 2015 (nieuwe versie: 30 april 2018); Anoniem, 'Regional Health Impact Assessment Progress'. Anadarko. Rapport. Mei 2018.

¹⁸⁴ Anoniem, Anoniem., '190211_Letter to Atradius DSB_Violence in Cabo Delgado_Both ENDS_Signed.pdf'. Both Ends. E-mail. 11 februari 2019.

¹⁸⁵ Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Review', S-RM. Rapport. 14 december 2018.

¹⁸⁶ Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Assessment'. S-RM. Rapportage. 30 juli 2019. 5-11.

¹⁸⁷ Anoniem, 'Mozambique Area 1 LNG project: final report'. Lummus Consultants International. Rapport. 14 maart 2020.

¹⁸⁸ Anoniem, 'Q&A Project Update - Security'. TotalEnergies. Rapport. 30 maart 2020. 4; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. 1 januari 2019 tot 31 januari 2020. 3; Anoniem, 'Community Based Security Plan'. TotalEnergies. Rapport. 23 maart 2020.; Anoniem, 'Mozambique Annual Security Report'. TotalEnergies. Rapport. April 2020. 2.; Anoniem, 'Mozambique LNG project security update'. 25 februari 2020. Powerpoint-bestand.; Anoniem, 'Mozambique Monthly Security Report'. April 2020.

¹⁸⁹ Anoniem, 'Samenvatting verwachte impact politieke risico's Mozambique en onderbouwing bepleiten "dekking bij uitzondering" en overschrijden landenplafond'. Atradius DSB. Excel-bestand. 16 januari 2019.; Anoniem, 'Mozambique LNG Project: VC bijeenkomst'. Atradius DSB. 20 mei 2020.

Op basis van de naar ons aangeleverde bronnen zien wij een discrepantie tussen de veiligheidsanalyse en de aangeleverde documentatie. In de MVO-bijlage van het rapport is immers gebruik gemaakt van en verwezen naar bronnen die niet aan Proximities geleverd zijn. Dit betreft:

- Diverse safety updates van het project Anadarko, diverse data

12.2 ANALYSE – FACTOREN

Het bepalen van de mate van integraliteit van de analyse is opgesplitst in twee onderdelen: de analyse van relevante factoren en actoren. Voor de analyse van factoren wordt er per factorcategorie een beeld gegeven van de mate van integraliteit. Dit is gedaan door voor elk subonderdeel de mate van integraliteit te beoordelen.

Politiek

De mate van integraliteit van de veiligheidsanalyse op het onderwerp Politiek is zeer beperkt. Het subonderdeel stabiliteit van het staatsbestel en de overheid is in de veiligheidsanalyse alleen afgedekt in de context van de verkiezingen in 2019, maar niet in algemene zin.¹⁸⁰ De subonderdelen rechtstaat, internationale en regionale relaties en controle pandemie zijn zeer beperkt behandeld. In andere woorden biedt de veiligheidsanalyse zeer beperkt inzicht in de politieke context van het project en de gevolgen daarvan voor de veiligheidssituatie.

POLITIEK		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
P.1	Stabiliteit van het staatsbestel en de overheid	Enigszins
P.2	Rechtsstaat	Zeer beperkt
P.3	Internationale en regionale relaties	Zeer beperkt
P.4	Controle pandemie	Zeer beperkt

P.1 – Stabiliteit van het staatsbestel en de overheid

In de veiligheidsanalyse is de contemporaine politieke situatie van Mozambique op nationaal niveau meegewogen. Specifiek is hier aandacht gegeven aan de presidents- en parlementsverkiezingen van oktober 2019 en de (mogelijke) gevolgen daarvan op de nationale situatie.

	Veiligheidssituatie
Veiligheidssituatie	

De stabiliteit is hoofdzakelijk behandeld in de context van de verkiezingen en nauwelijks in algemene zin. De veiligheidsanalyse bevat wel een analyse van de kracht van instituties in het land, in de vorm van **Vertrouwelijke bedrijfsinformatie**.¹⁸¹ Dit is echter niet verder onderbouwd en ook is niet gespecificeerd welke **Vertrouwelijke bedrijfsinformatie** hier bedoeld worden of **Vertrouwelijke bedrijfsinformatie**.¹⁸² Er wordt in dit subonderdeel geen inzage geboden in de mate van vertrouwen van de bevolking in de overheid.

¹⁸⁰ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 18.

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Ibid., 19.

P.2 – Rechtstaat

Het subonderdeel rechtstaat is vrijwel niet meegenomen in de analyse. De volgende onderdelen zijn niet behandeld: mechanismen in de staat om de macht van de overheid te kunnen beteugelen, het algemene bestaan van corruptie in het land, de open toegang tot de overheid vanuit de burgerbevolking, de waarborging van de fundamentele rechten van burgers in het land vanuit de staat, het niveau van de algemene orde, handhaving van regelgeving en het niveau van civiel- en strafrecht.

Internationale en diplomatieke belangen

P.3 – Internationale & regionale relaties

Ook het onderwerp internationale & regionale relaties komt nauwelijks aan bod in de analyse. Een uitzondering hierop vormt de zin waarin wordt gesteld dat Internationale en diplomatieke belangen¹⁹⁴ Relaties met buurlanden of andere internationale actoren zijn niet uitgediept.

P.4 – Pandemie

De mate van controle over de COVID-19 pandemie is vrijwel uitsluitend benoemd in een economische context. De enige overheidsmaatregel die in de analyse genoemd wordt zijn *“reisbeperkingen”*.¹⁹⁵ Verder is er geen inzage geboden in het (verwachte) verloop van de pandemie in het land en de gevolgen daarvan.

Economie

Het onderwerp Economie in relatie tot de veiligheidssituatie is in de geëvalueerde documenten in beperkte integraliteit behandeld. Gevolgen van de COVID-pandemie op de economische groei van Mozambique, alsmede de Internationale en diplomatieke belangen en ten slotte positieve economische gevolgen van het project op nationaal en lokaal niveau zijn integraal behandeld.¹⁹⁶ Verdeling van welvaart, werkloosheid en voorraden zijn in beperkte integraliteit behandeld.

Een expliciete beschrijving van de economische situatie in Mozambique buiten het licht van COVID-19 en het LNG-project ontbreekt, net als een uitgebreidere kijk op de mogelijke negatieve gevolgen van het project. Daarnaast is er in de betreffende documenten aandacht voor Internationale en diplomatieke belangen Internationale en diplomatieke belangen¹⁹⁷ Deze relatie is echter zeer beperkt uitgewerkt. De economische analyse binnen de veiligheidsanalyse is dan ook onvoldoende onderbouwd om sterke conclusies te kunnen laten volgen voor de veiligheidssituatie.

ECONOMIE		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
E.1	Algemene economische situatie	Enigszins
E.2	Verdeling van welvaart	Enigszins
E.3	Werkloosheid	Zeer beperkt
E.4	Bevoorradingsniveaus & tekorten	Afwezig

¹⁹³ Ibid.

¹⁹⁴ Ibid., 18

¹⁹⁵ Ibid.

¹⁹⁶ Ibid., 18-28

¹⁹⁷ Ibid., 20

VERTROUWELIJK*E.1 – Algemene economische situatie & mate van corruptie*

Rond het onderwerp 'algemene' economische situatie zijn met name de gevolgen van de COVID-19 pandemie voor de economische groei van Mozambique geschetst.¹⁹³ De verwachtingen die hierbij zijn uitgesproken komen voort uit het trekken van verbanden tussen COVID-19-gerelateerde ontwikkelingen en de situatie in Mozambique.

Internationale en diplomatieke belangen

Deze analyse is dan ook met name toekomstgericht op de eerstvolgende jaren. De reeds bestaande algemene economische situatie op nationaal of regionaal niveau is minder behandeld. Zo wordt er geen inzicht gegeven in wat dit inhoudt, naast dat er in het spel zijn.¹⁹³ De veiligheidsanalyse noemt de macro-economische situatie van het land in het algemeen zwak, maar onderbouwt dat alleen met COVID-gerelateerde verwachtingen in relatie tot economische groei.

Twee economische onderwerpen zijn wel in complete integraliteit behandeld in de veiligheidsanalyse. Ten eerste is de mogelijkheid van de verstrekking van de Rapid Credit Facility (RCF) van het IMF uitgebreid beschreven.²⁰⁰ Ten tweede zijn de positieve gevolgen van het LNG-project voor de Mozambikaanse economie in de vorm van het GDP en lokale werkgelegenheid in Cabo Delgado uitgebreid behandeld in paragraaf 2.3.3. van het Acceptatievoorstel, op basis van een *Macro-economic impact analysis* uit 2018 van PWC.²⁰¹

In de paragrafen 2.7 Marktrisico en 2.9 Macro-economische risico's worden wel onderwerpen behandeld als de ontwikkeling van de internationale markt en inflatie-, interest en valutaschommelingen, maar deze analyses hebben alleen betrekking op de rendabiliteit van het LNG-project en niet op de gevolgen van deze ontwikkelingen op de Mozambikaanse economie.²⁰²

Nadelige economische gevolgen zijn in enige mate behandeld in de MVO-bijlage: *“Tegen de 1000 mensen hebben economische gevolgen van het project vanwege het wegvallen van hun landbouwgrond. Daarnaast zullen ongeveer 4.000 vissers en getijdverzamelaars (vooral vrouwen die schelpen, krabben e.d. verzamelen langs de kust) de gevolgen van het project merken.”*²⁰³ Er is verder geen verband getrokken met de mogelijke impact hiervan op veiligheid.

E.2 & E.3 – Verdeling van welvaart & Werkloosheid

De onderwerpen distributie van welvaart, werkloosheid en voorraden van bedrijven zijn niet op nationaal niveau behandeld. In de context van MVO-risico's is welvaart op lokaal niveau in Cabo Delgado wel behandeld, zij het indirect. Expliciet wordt er onder 2.3.2 Veiligheidssituatie, 2.10 MVO-risico's en in de MVO-Bijlage genoemd dat de regio Noord-Mozambique arm en onderontwikkeld is.²⁰⁴ Wat dit praktisch betekent in vormen van welvaart, levensstandaard en werkgelegenheid wordt niet verder uitgediept.

Indirect wordt hier wel verder aan gerefereerd. Hoofdzakelijk positieve gevolgen van het LNG-project voor de welvaart en werkloosheid, inclusief een aantal maatregelen rond herhuisvesting en compensatie aan verlies aan inkomstenbronnen, zeggen immers indirect iets over de levensstandaard. *“Het belangrijkste uitgangspunt bij dit project is”* immers, *“streven naar verbetering van de leefomstandigheden van de mensen. Dit betekent niet dat mensen zoveel mogelijk wat ze kwijtraken op eenzelfde manier terugkrijgen, maar dat uiteindelijk hun*

¹⁹⁸ Ibid., 18-19.

¹⁹⁹ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 19.

²⁰⁰ Ibid., 18-19.

²⁰¹ Ibid., 21-26; Anoniem, 'Macro-economic impact analysis', PWC. Rapportage. 2018.

²⁰² Ibid., 47-66.

²⁰³ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 22-23.

²⁰⁴ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 18, 67-68; MVO, 4, 8.

VERTROUWELIJK

*leefomstandigheden verbeteren ten opzichte van de situatie voor het project.*²⁰⁶ Indirect kan hieruit worden opgemaakt dat de leefomstandigheden aan verbetering toe zijn.

De gevolgen van de armoede in Noord-Mozambique voor de veiligheidssituatie worden in 2.3.2 'Veiligheidssituatie' wel genoemd. Het noorden is volgens deze paragraaf *"als vanouds al de regio met de meeste armoede"* en er worden twee economische zaken genoemd als oorzaken van de verslechtering van de veiligheidssituatie in de afgelopen jaren.²⁰⁶ Een aanval op Mocimboa da Praia zou enerzijds deels uit behoefte aan voedsel uitgevoerd zijn. Anderzijds *"is er voor jongeren weinig toekomstperspectief in deze regio, waardoor het voor hun aantrekkelijk wordt om zich aan te sluiten bij een Islamitische groepering"*.²⁰⁷ Hoewel de economische situatie op nationaal of lokaal niveau zelf beperkt behandeld is, is er dus wel enige aandacht voor de gevolgen van deze situatie voor de veiligheidssituatie. Dit is positief, aangezien dit in principe de belangrijkste stap is bij het bespreken van de economie in de context van een veiligheidsanalyse. Tegelijkertijd is dit verband tussen armoede van het gebied en geweld echter niet verder uitgediept. Dit heeft dan ook een nadelig effect op de kwaliteit van de conclusie.

E 4 – Bevoorradingniveaus & tekorten

Er wordt in de veiligheidsanalyse niet gesproken over de mate van bevoorrading, eventuele risico's van bevoorradingstekorten voor de regio in het algemeen en het project specifiek.

Sociaal

De geschetste sociale context in de geëvalueerde documenten is incompleet. Hoewel er verschillende maatregelen genoemd worden in de MVO-bijlage die sociale risico's en effecten moeten mitigeren, is niet uitgewerkt op basis van welke risico's die maatregelen nodig zijn. Sociale stratificatie, ideologische, culturele, religieuze en ethische factoren alsmede sociale gezondheidsfactoren hebben geen of zeer beperkte aandacht ontvangen in de stukken. In de geëvalueerde stukken is er dan ook geen informatie gepresenteerd over relevante gevoeligheden onder de Mozambikaanse bevolking, die mogelijk tot conflict of sociale onrust zou kunnen leiden.

SOCIAAL		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
So.1	Demografie	Zeer beperkt
So.2	Sociale stratificatie	Afwezig
So.3	Ideologische, culturele, etnische en religieuze factoren	Zeer beperkt
So.4	Reputatie bedrijf, partners & sector	Enigszins

So.1 - Demografie

Er is zeer beperkt demografische informatie geleverd over de bevolking van Mozambique in de MVO-bijlage. Hierin wordt gesteld dat de bevolking van Cabo Delgado *"vaak niet opgeleid en zelfs grotendeels analfabeet"* is.²⁰⁸ Als gevolg hiervan ontstonden in 2018 stakingen, toen meerdere lokale werknemers door onduidelijkheid met werken in loondienst dachten dat er loon werd achtergehouden.

So.2 – Sociale stratificatie

Het onderwerp sociale stratificatie is niet behandeld.

²⁰⁶ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 15-18, 22-25.

²⁰⁸ Anoniem. VC_VERSIONE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20.

²⁰⁷ Ibid.

²⁰⁸ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 8, 18.

VERTROUWELIJK*So.3 – Ideologische, culturele, etnische en religieuze factoren*

Religieuze en etnische factoren zijn zeer beperkt behandeld in de veiligheidsanalyse. Beide factoren worden genoemd als onderdeel van de geïdentificeerde oorzaken die zou hebben geleid tot een toename van geweld in de afgelopen jaren. Zo wordt gesteld dat "de toename van geweld een Islamitische achtergrond" heeft,²⁰⁹ maar wordt niet uitgewerkt hoe religieuze factoren tot deze geweldstoename leidden.

Ook wordt gesteld dat de extremistische organisaties die aanwezig zijn in Cabo Delgado "proberen een islamitische staat in de regio te vestigen".²¹⁰ Dit betreft echter informatie over de achtergrond van de aanwezige actoren, niet over de toename van het geweld. Er is bijvoorbeeld geen informatie behandeld met betrekking tot een toename van militante religiositeit onder de bevolking.

In de verklaring van de toename van geweld is tevens (indirect) een etnische factor behandeld: "Een derde oorzaak is de aanwezigheid van verschillende stammen in de regio. Botsingen tussen deze verschillende groeperingen leiden tot geweld."²¹¹ Hieruit volgt immers dat er een stammenstructuur in (Noord-)Mozambique aanwezig is en dat er blijkbaar spanningen tussen deze groepen bestaan. Deze structuur of spanningen zijn echter niet verder uitgewerkt. Hoewel er dus wel een (mogelijk) verband is benoemd tussen sociale factoren en veiligheid rond het project, is dit zonder de inhoud die een gedegen veiligheidsanalyse dient te bevatten.

Dat het wel degelijk van belang is om dergelijke onderwerpen te belichten in de veiligheidsanalyse valt in het MVO-rapport te zien in de sectie PS-8 Cultureel erfgoed.²¹² Daarin wordt gesteld dat in een eerdere fase van het project een probleem ontstond met de lokale bevolking rond de verplaatsing van graven. Graven werden immers even groot gemaakt, maar dat bleek in strijd met de gebruiken van de lokale bevolking, "daar een graf van voorouders groter dient te zijn".²¹³ Ten tijde van het opstellen van deze bijlage, is deze verplaatsing daarom "inmiddels met de lokale bevolking gedaan". Het is onduidelijk uit de stukken of deze episode voor spanning of sociale onrust onder de bevolking heeft geleid.

So.4 Reputatie bedrijf, partners & sector

De MVO-bijlage bevat een uitgebreide reputatiebeoordeling van betrokken partijen, maar daarbij is niet ingegaan op de reputatie van deze partijen of de reputatie van deze typen partijen onder de Mozambikaanse bevolking.²¹⁴ Tevens is niet behandeld hoe de Mozambikaanse bevolking kijkt naar het LNG-project. Is deze reputatie negatief, dan speelt er immers mogelijk een verhoogd veiligheidsrisico. Het niet hebben van een reputatie kan echter ook een bevinding zijn, waardoor er sprake kan zijn van een verminderd veiligheidsrisico.

Infrastructuur

In de MVO-bijlage is geschreven dat de infrastructuur van Cabo Delgado "slecht" is.²¹⁵ Een verdere beschrijving van de staat van de infrastructuur ontbreekt echter. De geëvalueerde documenten bevatten geen verdere informatie over de staat van de infrastructuur op nationaal, dan wel lokaal niveau. Onderwerpen als vlieginfrastructuur, de staat van communicatiediensten, infrastructuur over land, en de medische infrastructuur zijn niet benoemd.

²⁰⁹ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020., 20.

²¹⁰ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 19.

²¹¹ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020., 20.

²¹² Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 27.

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Ibid., 9-13.

²¹⁵ Ibid., 8.

INFRASTRUCTUUR		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
1.1	Vlieginfrastructuur	Zeer beperkt
1.2	Cyber	Afwezig
1.3	Landinfrastructuur	Zeer beperkt
1.4	Basisvoorzieningen & Communicatie	Afwezig
1.5	Medisch	Afwezig

1.1 Vlieginfrastructuur

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

1.2 Cyber

Het onderwerp cyberinfrastructuur is niet behandeld.

1.3 Landinfrastructuur

Er is benoemd dat de cycloon Kenneth in april 2019 en het regenseizoen tijdens de winterperiode 2019-2020 "veel schade aan de bestaande infrastructuur [hebben] aangebracht"²¹⁷. Negen bruggen waren verwoest op de aanvoeroute vanuit de stad Pemba. De impact hiervan op het project is niet nader gespecificeerd.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

1.4 Basisvoorzieningen & Communicatie

Er wordt geen inzicht gegeven in de kwaliteit en beschikbaarheid van basisvoorzieningen als elektriciteit, gas en water.

Het onderwerp communicatievoorzieningen is niet behandeld. Er wordt geen inzicht gegeven in de kwaliteit en betrouwbaarheid van communicatievoorzieningen in Mozambique of Cabo Delgado.

1.5 Medisch

Er is benoemd dat het herhuisvestigingsdorp een ziekenhuis zal bevatten.²²⁰ Uitgewerkt is niet wat de medische capaciteiten zullen zijn van dit ziekenhuis. Verder is er geen informatie benoemd over de staat van de medische infrastructuur in Mozambique of Cabo Delgado.

²¹⁶ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020.9, 32; Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 6, 20.

²¹⁷ Ibid., 8.

²¹⁸ Ibid., 6.

²¹⁹ Ibid., 24.

²²⁰ Ibid., 23-25.

Security

Veiligheid in de geëvalueerde documenten is op twee wijzen behandeld. In het Acceptatievoorstel is er aandacht voor de gevolgen van de veiligheidssituatie op de uitvoering van het project.²²¹ In de MVO-bijlage is er aandacht voor gevolgen hiervan voor de inwoners van het gebied waarin het project zich bevindt.²²²

Veiligheidssituatie Het is niet benoemd ten opzichte van welke eerdere situatie deze kwalificatie is gemaakt.

Uit deze veiligheidsanalyse is het dan ook niet duidelijk waar het conflict tussen verschillende stammen om draait, hoe criminaliteit in de regio zich manifesteert en impact heeft op de veiligheid en wat voor status en invloed veiligheidsdiensten daadwerkelijk hebben.

Veiligheid is ten slotte alleen expliciet behandeld in de lokale context van Cabo Delgado. Veiligheidsonderwerpen die op nationaal of regionaal niveau van invloed zijn op de situatie aldaar, zijn daardoor niet meegenomen.

SECURITY		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
Se.1	Veiligheidsdiensten	Zeer beperkt
Se.2	Conflict & Terrorisme	Enigszins
Se.3	Criminaliteit	Zeer beperkt
Se.4	Sociale onrust	Zeer beperkt

Se.1 Veiligheidsdiensten

In beide geëvalueerde stukken is kort de rol van de Mozambikaanse veiligheidsdiensten belicht. In het Acceptatievoorstel is het volgende benoemd:

Veiligheidssituatie

In de MVO-bijlage is specifiek benoemd dat veiligheidssituatie in het projectgebied aanwezig waren op het moment van schrijven, waarbij gepland was om veiligheidssituatie aan dit aantal toe te voegen veiligheidssituatie

De rol en status van de veiligheidsdiensten zijn als zodanig niet als onderwerp van analyse uitgewerkt. Ook ontbreekt een overzicht van welke veiligheidsdiensten er actief zijn en hoe die zich tot elkaar verhouden.

Se.2 Conflict

In de veiligheidsanalyse is conflict op twee wijzen behandeld. Ten eerste is conflict behandeld in de context van de aanwezigheid van gewelddadige extremistische organisaties, wat hieronder verder wordt uitgewerkt. Ten tweede is genoemd dat een van de oorzaken van de verslechterde veiligheidssituatie in de voorgaande jaren de "aanwezigheid van verschillende stammen in de regio" is.²²⁵ "Botsingen tussen deze verschillende groeperingen leiden tot geweld."²²⁶ Zoals eerder aangegeven is dit alle informatie die is benoemd over dit conflict.

²²¹ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020., 19-21.
²²² Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 19.
²²³ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020., 20.
²²⁴ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20.
²²⁵ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20
²²⁶ Ibid.

VERTROUWELIJK

Op het gebied van extremistisch geweld zijn abusievelijk twee hoofdactoren benoemd: Ahlu Sunnah Wal Jama'a (ASWJ) en groeperingen aangesloten bij Islamitische Staat (IS). Hierbij is voor de groep ASWJ in enkele zinnen beschreven in welke districten de groep actief is, uit welke landen in toenemende mate rekruten worden aangehouden en of aanvallen specifiek gericht zijn op gasprojecten. Tevens wordt er een incident genoemd van een aanval op Mocimboa de Praia, inclusief een mogelijke aanleiding. Met dit incident wordt vermoedelijk verwezen naar een aanval op 23 maart 2020. Daarnaast is een incident uit begin 2019 benoemd van een aanval op een konvooi van het project op de route van Mocimboa de Praia naar de project site, waarbij een aantal dodelijke slachtoffers viel. Naar aanleiding van deze aanval zijn een aantal mitigerende maatregelen genomen.²²⁷

In de MVO-bijlage zijn dezelfde extremistische groeperingen (AWSJ en IS) kort behandeld.²²⁸ Ten eerste zijn de data genoemd waarop beide groepen actief zouden zijn geworden. Ten tweede is benoemd dat burgers in principe het belangrijkste doelwit van aanvallen zijn, hoewel recente aanvallen opgeëist door IS zich minder op burgers richten. Hierbij is toegevoegd dat er met regelmaat dorpen worden aangevallen, waarbij inwoners verwond, vermoord of gekidnapt worden en huizen worden vernietigd, terwijl er tevens overvallen plaatsvinden langs doorgaande routes in het gebied.

De gevolgen van de situatie die hier voorts genoemd zijn, zijn het totaal aantal slachtoffers van het geweld, het vluchten van burgers naar de "wildernis" of "grote stad" en het feit dat goede informatieverzameling gecompliceerd is doordat reisbewegingen naar het gebied niet goed mogelijk zijn.²²⁹ In dit stuk is tevens benoemd dat het project indirect is getroffen bij twee aanvallen.²³⁰ Wanneer deze aanvallen hebben plaatsgevonden is hier niet opgenomen, maar er wordt hier vermoedelijk verwezen naar in ieder geval de aanval in begin 2019.

Een andere aanval die hier in enkele zinnen beschreven is, is die op maandag 23 maart 2020. Dit was volgens de MVO-bijlage de eerste "groots opgezette aanval met voertuigen en gericht op meerdere doelen ineens".²³¹ Er is echter geen connectie tussen deze aanval en het project beschreven.

Se.3 Criminaliteit

In het Acceptatievoorstel is als een van de oorzaken voor de verslechterde veiligheidssituatie de illegale handel in drugs en ivoor genoemd.²³² Hier is verder geen informatie aan toegevoegd. Verder wordt in de analyse geen aandacht gegeven aan verschillende typen criminaliteitsrisico's en hoe die zich ontwikkelen.

Se.4 Sociale onrust

Het onderwerp sociale onrust is alleen behandeld in de context van de verkiezingen van 2019. Hierbij is benoemd dat door de afscheiding van delen van oppositiepartij Renamo het risico op oploeiende onrust in centraal Mozambique is toegenomen. Wegens een "gebrek aan capaciteit" wordt echter gesteld dat een terugkeer naar "het geweld van in het verleden" niet wordt verwacht.²³³ Dit onderwerp is niet verder uitgewerkt.

²²⁷ Ibid.

²²⁸ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 19-20.

²²⁹ Ibid., 20.

²³⁰ Ibid.

²³¹ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020, 20.

²³² Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20.

²³³ Ibid., 18.

12.3 ANALYSE - ACTOREN

Om het dreigingsniveau adequaat in kaart te brengen, is het belangrijk inzicht te krijgen in de verschillende geweldadige actor actief in de regio. Om tot dit inzicht te komen, dient een analyse van de intenties, capaciteiten, en activiteiten (ICA) gemaakt te worden.

Er is geen expliciete intenties-, capaciteiten-, activiteitenanalyse van verschillende actoren toegevoegd aan de veiligheidsanalyse in de geëvalueerde documenten. Voor twee actoren zijn er echter wel verwijzingen naar ICA's te vinden in de tekst: de Mozambikaanse veiligheidsdiensten en geweldadige extremistische organisaties (VEO's). Deze verwijzingen zijn echter respectievelijk zeer beperkt en beperkt. Bovendien worden verschillende actoren van belang niet behandeld in de veiligheidsanalyse. Kortom, de ICA-analyse op lokaal niveau kent een zeer beperkte integraliteit.

Omvattendheid actoranalyse

In de veiligheidsanalyse komen verschillende groepen naar voren wiens intenties, capaciteiten en activiteiten besproken zouden moeten worden in een actoranalyse. In de veiligheidsanalyse worden zij immers genoemd als onderdeel binnen de context van de verslechterde lokale veiligheidssituatie. Dit betreft:

- Aanhangers van oppositiepartij Renamo. Het is onduidelijk uit deze veiligheidsanalyse of mogelijke aan Renamo-gelieerde demonstranten actief zijn in Cabo Delgado. Er wordt in de veiligheidsanalyse wel gesteld dat deze partij de capaciteit mist voor *“een terugkeer naar het geweld van in het verleden”*.²³⁴ Dit kan gezien worden als een capaciteitsanalyse, maar wegens het gebrek aan lokale insteek kan dit onderwerp niet gezien worden als grondige actoranalyse.
- 'Break-away'-groep Renamo Military Junta, die wordt benoemd in een Al-Jazeera artikel dat gebruikt is als bron voor de MVO-bijlage.²³⁵
- Huurlingengroepen.

	Veiligheidssituatie
	Veiligheidssituatie
Veiligheidssituatie	
	Veiligheidssituatie
Veiligheidssituatie	
- Criminele organisaties die werken in de illegale handel in drugs en ivoor.
- Verschillende stammen die volgens de veiligheidsanalyse botsingen hebben, die tot geweld leiden. Aangezien een direct causaal verband tussen onveiligheid in Cabo Delgado en dit conflict getrokken is, zou het evident zijn om de ICA's van deze actoren verder uit te diepen.

Los van de ontbrekende actoren wordt hieronder een overzicht gegeven van de twee actoren die wel in enige mate op intenties, capaciteiten en activiteiten beoordeeld zijn.

Actoranalyse	Mate van integraliteit
Aantal meegewogen actoren	Zeer beperkt

²³⁴ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20.

²³⁵ Fidelis Mbah, "We are dying": Residents lament attacks in northern Mozambique", Al Jazeera (24 maart 2020), <https://www.aljazeera.com/news/2020/3/24/we-are-dying-residents-lament-attacks-in-northern-mozambique>

²³⁶ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20, 20.

²³⁷ Ibid.

Veiligheidsdiensten Mozambique

De veiligheidsdiensten van Mozambique worden benoemd in de veiligheidsanalyse. Echter, om te kunnen spreken van een integrale ICA-analyse, is de geleverde informatie niet afdoende. Zonder verdere informatie over betrokken eenheden, motivaties en loyaliteiten, modus operandi, de kwaliteit en integriteit van personeel, het type beschikbare wapens, voertuigen en ander materiaal, locaties van gebieden waar operaties worden uitgevoerd en een verdere analyse van de relatie met de burgerbevolking, kan geen goede inschatting gemaakt worden van de veiligheidsdiensten en hun relatie tot het project.

ACTOR 2: VEILIGHEIDSDIENSTEN MOZAMBIQUE		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
A2.1	Intenties	Zeer beperkt
A2.2	Capaciteiten	Zeer beperkt
A2.3	Activiteiten	Zeer beperkt

A1.1 Intenties

Over de Mozambikaanse veiligheidsdiensten is in de beschrijving van de verkiezingen in 2019 geschreven dat er in verschillende bronnen gesproken wordt

Internationale en diplomatieke belangen
Internationale en diplomatieke belangen
Internationale en diplomatieke belangen

Deze informatie is bovendien niet verder geverifieerd.

Tevens is in het rapport gesteld dat er een

Veiligheidssituatie
Veiligheidssituatie

A1.2 Capaciteiten

Op het gebied van capaciteit is benoemd dat de opgeschreefde aanwezigheid van veiligheidsdiensten

Veiligheidssituatie
----

241 Verder is het aantal militairen in Cabo Delgado benoemd in beide documenten. Een onderbouwing van de uitspraak over de kwaliteit van de troepen is niet gegeven. Een verdere analyse van de capaciteiten van de Mozambikaanse veiligheidsdiensten in de regio ontbreekt.

A1.3 Activiteiten

Veiligheidssituatie

Gewelddadige extremistische organisaties (VEO's)

Op basis van de informatie in de onderzochte documenten kan geen goed onderbouwd beeld worden opgemaakt van de intenties, capaciteiten en activiteiten van de gewelddadige extremistische organisaties. Deze informatie is als gevolg niet voldoende op een risicoanalyse op te baseren.

²³⁸ Anoniem: 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20.

ACTOR 2: GEWELDDADIGE EXTREMISTISCHE ORGANISATIES (VEO's)		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
A2.1	Intenties	Enigszins
A2.2	Capaciteiten	Zeer beperkt
A2.3	Activiteiten	Enigszins

A2.1 Intenties

Op het gebied van Violent Extremist Organisations (VEO), de extremistische jihadistische groeperingen actief in Cabo Delgado, is informatie verleend over de intenties. De MVO-bijlage wijst in de verklaring van geweld op de motivatie van deze strijders een islamitische staat in de regio te willen vestigen.²³⁹ In het Acceptatievoorstel wordt echter ook verwezen naar het gebrek aan toekomstperspectief in de regio, dat het aantrekkelijk zou maken voor jongeren zich aan te sluiten bij de groeperingen.²⁴⁰ Tevens worden twee mogelijke aanleidingen voor een recente aanval (vermoedelijk 23 maart 2020) benoemd: de politie zou foto's van militanten hebben genomen en gecirculeerd en er zou onder de groeperingen behoefte zijn geweest aan voedsel, wapens en munitie.²⁴¹ Een toevoeging met betrekking op intenties is dat aanvallen op het moment van opstellen van de documenten niet specifiek gericht waren op de gasprojecten en dat burgers over het algemeen het belangrijkste doelwit van aanvallen zijn.²⁴² Toegelicht is niet hoe deze conclusie zich verhoudt tot de aanval op een projectkonvooi begin 2019; was dit een bewust doelwit vanwege de achtergrond of een willekeurige overval?

Met betrekking tot de aanval van 23 maart 2020 wordt opgemerkt dat de meeste recente aanvallen opgeëist worden door IS en dat zij zich niet richten "op burgerlachtoffers maar op officiële [sic] instanties".²⁴³ Hier is echter geen verklaring voor gegeven, noch een inschatting of dit gezien moet worden als een incident, of een verandering die het normbeeld doet verschuiven.

A2.2 Capaciteiten

Op het gebied van capaciteiten wordt genoemd dat ASWJ (hier genoemd onder de andere naam Ansar al-Sunna), "zwakke internationale connecties" heeft.²⁴⁴ Hier is geen verdere onderbouwing aan toegevoegd.

Informatie met betrekking tot het aantal bij geweld betrokken strijders, hun materieel en mate van training en professionaliteit ontbreekt.

A2.3 Activiteiten

Op het gebied van activiteiten is in enkele zinnen beschreven wanneer het geweld begonnen is, wat voor handelingen tijdens aanvallen op dorpen plaatsvinden en dat de militanten overvallen ondernemen op "voertuigen langs de doorgaande routes in het gebied".²⁴⁵

²³⁹ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 19.

²⁴⁰ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20.

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Ibid.; Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 19.

²⁴³ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20.

²⁴⁴ Ibid.

²⁴⁵ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20.

12.4 ANALYSE – RISICO'S

De veiligheidsanalyse in de geëvalueerde documenten bevat geen expliciet onderdeel 'risicoanalyse', waarin de beschreven veiligheidsissues worden voorzien van een analyse op het gebied van waarschijnlijkheid en mogelijke of verwachte impact op personen, assets, informatie en reputatie (PAIR).

Impliciet zijn er verwijzingen naar risico te vinden rond het onderwerp terrorisme en de relatie tussen de burgerbevolking en Mozambikaanse veiligheidsdiensten. Hoewel de veiligheidsanalyse grotendeels plaats heeft in 2 'Risicoanalyse' en 2.3 'Landenrisico', is geen veiligheidsonderwerp daarbinnen beschreven als risico. Dit is opvallend, aangezien een aantal andere risico's (concessierisico, bouwisico, operationele risico's, marktrisico en shipping risico) wel degelijk uitgebreid beschreven zijn in het Acceptatievoorstel.

Concluderend is er dan ook een discrepantie tussen de aandacht die is verleend aan andere risico's ten opzichte van de beschreven veiligheidsrisico's.

RISICO'S		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
R.1	Waarschijnlijkheid	Zeer beperkt
R.2	Impact	Zeer beperkt

Waarschijnlijkheid

Omdat het rapport geen gestructureerde risicoanalyse kent worden er in het rapport ook geen waarschijnlijkheidscores toegekend aan specifieke risico's. De enige uitzondering hierop is de waarschijnlijkheid van onrust in centraal Mozambique, dat volgens het rapport was toegenomen.²⁴⁶

Impact

De impact van veiligheidsrisico's die in de veiligheidsanalyse beschreven zijn, zijn niet benoemd, noch zijn deze toegespitst op personen, assets, informatie of reputatie. Nergens is een kwalificatie gegeven van de mogelijke impact van een specifiek risico.

12.5 MITIGERENDE MAATREGELEN

De integraliteit van genomen, geplande of geadviseerde mitigerende maatregelen is zeer beperkt in de veiligheidsanalyse.

Veiligheidssituatie

 Niet alle maatregelen zijn echter in voldoende mate van detail behandeld. In alle andere domeinen: mensen, procedureel en systemen, zijn de beschreven maatregelen beperkt tot zeer beperkt.

²⁴⁶ Anoniem: VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage: 2020. 19.

Mensen

MENSEN		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
M.1	Bewustzijn	Afwezig
M.2	Training	Afwezig
M.3	Screening	Afwezig
M.4	Uitrusting	Afwezig
M.5	Medisch	Zeer beperkt

M.1 Bewustzijn

Er zijn geen mitigerende maatregelen benoemd die het verhogen van veiligheidsbewustzijn ten doel hadden.

M.2 Training

Er zijn geen maatregelen ten behoeve van veiligheidstraining benoemd.

M.3 Screening

Er zijn geen maatregelen rond het screenen van personeel of partners benoemd.

M.4 Uitrusting

Er zijn geen maatregelen rond het verstrekken van uitrusting aan mensen genoemd.

M.5 Medisch

In de MVO-bijlage is benoemd dat er een nieuw ziekenhuis in het herhuisvestingsdorp aangelegd zou worden. Over de kwaliteit, grootte of capaciteiten van dit ziekenhuis is niets genoemd. Verder zijn er geen medische mitigerende maatregelen – zoals een plan voor bijvoorbeeld medische evacuatie – genoemd.

Fysiek

FYSIEK		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
F.1	Perimeter	Significant
F.2	Access Control	Afwezig
F.3	Bewaking	Significant
F.4	Transport	Enigszins
F.5	CCTV	Enigszins

F.1 Perimeter

De volgende mitigerende maatregelen zijn genoemd rondom de perimeter:

-
-

F.2 Access control

Er zijn geen maatregelen benoemd rond access control.

F.3 Bewaking

Met betrekking tot bewaking zijn de volgende maatregelen benoemd:

-
-
-

F.4 Transport

Met betrekking tot transport zijn de volgende maatregelen benoemd:

-
-
-
-

---

²⁴⁷ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20; Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei', 20.
²⁴⁸ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20.
²⁴⁹ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 20-21.
²⁵⁰ Ibid., 21.
²⁵¹ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20.
²⁵² Ibid., 21.
²⁵³ Ibid.
²⁵⁴ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20.
²⁵⁵ Anoniem. VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 21.

VERTROUWELIJK*F. 5 CCTV*

Met betrekking tot CCTV zijn de volgende maatregelen benoemd:

Veiligheidssituatie

 Er is verder niet ingegaan op de positie van deze camera's, het aantal, de reikwijdte en welke personen de camera's opereren.

Procedureel

PROCEDUREEL		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
Pr.1	Communicatie	Enigszins
Pr.2	Emergency management	Afwezig
Pr.3	Bewegingsvrijheid	Zeer beperkt
Pr.4	Veiligheidsmonitoring	Enigszins

Pr. 1 Communicatie

Er zijn geen maatregelen genoemd met betrekking tot interne communicatie in het LNG-project of communicatie tussen het project en de Mozambikaanse veiligheidsdiensten. Wel zijn er een aantal maatregelen genomen met betrekking tot communicatie met stakeholders en ngo's, die indirect sociale onrust gedeeltelijk kunnen mitigeren.

Pr. 2 Emergency management

In de veiligheidsanalyse zijn geen mitigerende maatregelen genoemd met betrekking tot management van nood-situaties.

Pr. 3 Bewegingsvrijheid

Maatregelen rondom bewegingsvrijheid kunnen bijvoorbeeld inhouden op een bepaalde tijd niet naar buiten te gaan, het vermijden van bepaalde gebieden of alleen onder bepaalde voorwaarden (groeps grootte) naar buiten gaan.

In de MVO-bijlage staat:

Veiligheidssituatie

Veiligheidssituatie

Veiligheidssituatie

Pr. 4 Veiligheidsmonitoring

Met betrekking tot veiligheidsmonitoring zijn de volgende maatregelen benoemd:

- Er is een monitoringsprocedure opgezet met betrekking tot de naleving van regels en het voorkomen van

Veiligheidssituatie
----

 waarbij zowel het project als de lenders betrokken zijn.²⁵⁷

²⁵⁶ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 17.

²⁵⁷ Ibid., 20.

VERTROUWELIJK

In de veiligheidsanalyse is niet beschreven hoe de monitoring van de veiligheidssituatie rond het project geregeld is.

Systemen

SYSTEMEN		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
Sy.1	Informatiedragers	Afwezig
Sy.2	Back-ups	Afwezig
Sy.3	Mogelijkheid relocatie	Afwezig

Sy. 1

Er zijn geen mitigerende maatregelen bekend die betrekking hebben op de veiligheid van informatiedragers van het project.

Sy. 2

Er zijn geen mitigerende maatregelen bekend die betrekking hebben op het bestaan of gebruik van back-ups van het project.

Sy. 3

Er zijn geen mitigerende maatregelen bekend die betrekking hebben op de veiligheid van mogelijke relocatie van systemen van het project.

De ICA-analyse, is de geleverde informatie niet afdoende. Zonder verdere informatie over betrokken eenheden, motivaties en loyaliteiten, modus operandi, de kwaliteit en integriteit van personeel, het type beschikbare wapens, voertuigen en ander materiaal, locaties van gebieden waar operaties worden uitgevoerd en een verdere analyse van de relatie met de burgerbevolking, kan geen goede inschatting gemaakt worden van de veiligheidsdiensten en hun relatie tot het project.

ACTOR 1: VEILIGHEIDSDIENSTEN MOZAMBIQUE		
#	Subonderdeel	Mate van integraliteit
A1.1	Intenties	Zeer beperkt
A1.2	Capaciteiten	Zeer beperkt
A1.3	Activiteiten	Zeer beperkt

A1.1 Intenties

Over de Mozambikaanse veiligheidsdiensten is in de beschrijving van de verkiezingen in 2019 geschreven dat er in verschillende bronnen gesproken wordt over

Internationale en diplomatieke belangen
 Deze informatie is bovendien niet verder geverifieerd.

Tevens is in het rapport gesteld dat er een
 Tevens is de relatie met

²⁶⁸ Anoniem. VC_VERSIONIE_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage. 2020. 19.

²⁶⁹ Anoniem. 'Mvo deel voorlegging MozLNG_2020 definitief voor VC 12 mei'. Atradius DSB. Rapport. 2020. 20.

VERTROUWELIJK

de burgerbevolking zeer kort benoemd; tijdens een veldbezoek van Atradius DSB in 2019 gaven lokale inwoners aan de Atradius DSB staf aan zich door de aanwezigheid van {Veiligheidssituatie} veiliger te voelen.²⁶⁰ Het bovengenoemde geeft echter maar zeer beperkt inzicht intenties van de veiligheidsdiensten.

Verdere informatie over de intenties van de veiligheidsdiensten is afwezig.

A1.2 Capaciteiten.

Op het gebied van capaciteit is benoemd dat de opgeschreefde aanwezigheid van veiligheidsdiensten {Veiligheidssituatie}

{Veiligheidssituatie} Verder is het aantal militairen in Cabo Delgado benoemd in beide documenten.

---

²⁶⁰ Ibid., 20.

²⁶¹ Anoniem: VC_VERSION_Voorlegging MOZLNG_2020_FINAL.pdf. Atradius DSB. Rapportage: 2020. 20.

13. Conclusie: Onderzoeksvraag 1.2

Hoewel tijdens de procesmatige beoordeling naar voren is gekomen dat het mandaat om veiligheidsrisico's te beoordelen onvoldoende is, heeft de Atradius DSB wel een beoordeling van de veiligheidssituatie gemaakt. Op basis van deze beoordeling is een advies afgegeven dat de veiligheidsrisico's voldoende gemitigeerd dan wel gecompenseerd waren. Deels op basis van dit advies van de verzekeraar heeft de Staat de beslissing genomen om de verzekeringspolissen af te geven.²⁶²

Om deze veiligheidsrisico's en mitigerende maatregelen omschreven in de beoordeling van de veiligheidssituatie te beoordelen, heeft Proximities een raamwerk gemaakt. Dit raamwerk is opgesteld op basis van de expertise van Proximities en is geschikt om de veiligheidssituatie in landen en gebieden objectief te kunnen beoordelen.

De veiligheidsanalyse van Atradius DSB is door Proximities beoordeeld op de mate van structuur, objectiviteit en integraliteit. Hier komen de volgende conclusies uit naar voren.

Structuur

Een degelijke structuur van risicoanalyse ontbreekt in de veiligheidsanalyse. Dit geldt voor alle onderdelen van de veiligheidsanalyse: het brongebruik, de analyse en de mitigerende maatregelen.

- Brongebruik: er is zeer beperkt sprake van een bronverantwoording waarin wordt uitgewerkt welke bronnen op welke manier gebruikt zijn. Uit analyse van de gebruikte bronnen blijkt bovendien geen gestructureerde keuze van bepaalde bronnen voor bepaalde informatie vragen. De bronvermelding is inconsistent: afwezig in het Acceptatievoorstel en wel aanwezig in het MVO-deel van het rapport.
- Analyse: een fundamentele veiligheidsanalyse is gebouwd op contextuele analyse van factoren & actoren van invloed, waarna de waarschijnlijkheid en impact van mogelijke risico's voor de personen, assets en informatie die voor het project relevant zijn in kaart kunnen worden gebracht. Deze structuur is niet aanwezig.
- Mitigerende maatregelen: in een gestructureerde veiligheidsanalyse zijn mitigerende maatregelen geformuleerd ter verkleining van de waarschijnlijkheid van specifieke risico's. Die structuur is niet aanwezig. Ook is er geen onderbouwing hoe de mitigerende maatregelen tot stand zijn gekomen.

Objectiviteit

De objectiviteit van de risicoanalyse is beperkt tot zeer beperkt. In alle onderdelen van het rapport zijn kwetsbaarheden die blijken geven van een grote mate van subjectiviteit in de veiligheidsanalyse.

- Brongebruik: er is sprake van inconsistentie tussen het bronnenmateriaal enerzijds en de bevindingen anderzijds, met een aantal bevindingen die niet tot de bronnen terug te leiden zijn. Daarnaast is een significant aantal bronnen onzorgvuldig gebruikt.
  - Dit heeft geleid tot foutieve conclusies en aannames in de veiligheidsanalyses over de militante groeperingen en huurlingen die actief zijn in de regio en verkeerde aannames over de veiligheidsdiensten die de veiligheid van het project zouden moeten bevorderen.
- Analyse: in sommige delen van het rapport is sprake van subjectief taalgebruik, hoewel dit relatief beperkt is. Problematischer zijn de vele voorbeelden van onhelder taalgebruik, dat open is voor interpretatie of weinig precies is, waardoor er geen goede conclusies aan de analyse kunnen worden verbonden.
- Mitigerende maatregelen: de totstandkoming van de mitigerende maatregelen lijkt op basis van een subjectief oordeel te zijn geweest, omdat er geen gebruik is gemaakt van een objectief raamwerk om

²⁶² Terms of reference voor de onafhankelijke review naar de beoordeling van de veiligheidssituatie bij de exportkredietverzekeringverzekering voor het LNG project in Mozambique (2022).

VERTROUWELIJK

de keuze voor mitigerende maatregelen te onderbouwen. Indien een dergelijk raamwerk wel bestond, is deze niet gecommuniceerd in de veiligheidsanalyse.

Integraliteit

Veel factoren en actoren van invloed zijn maar zeer beperkt meegewogen in de veiligheidsanalyse. De analyse van risico's ontbreekt daarnaast volledig. Bovendien is slechts een beperkt deel van de mogelijke mitigerende maatregelen opgenomen in het rapport. De gebruikte bronnen zijn wel divers in achtergrond, met zowel kwalitatieve en kwantitatieve informatie.

- Brongebruik: er is sprake van een afgewogen combinatie van bronnen die het fundament hadden kunnen vormen voor een volledige en complete veiligheidsanalyse. De gebruikte bronnen zijn divers in achtergrond, met zowel kwalitatieve en kwantitatieve informatie. Bovendien zijn de gebruikte bronnen van hoge kwaliteit.
- Analyse: de contextuele analyse is beoordeeld vanuit twee perspectieven: een analyse van factoren en een analyse van actoren. Vervolgens is de risicoanalyse beoordeeld.
  - De analyse van factoren is incompleet. Voor elk van de relevante factorcategorieën Politiek, Economisch, Sociaal, Infrastructuur en Security geldt dat deze incompleet zijn meegewogen in de analyse. De subonderdelen van elke factorcategorie zijn hoogstens enigszins meegenomen, maar in veel gevallen zeer beperkt of zelfs afwezig.
  - De analyse van actoren is zeer incompleet. Slechts twee actorcategorieën (veiligheidsdiensten en militante groeperingen) zijn geanalyseerd op Intenties, Capaciteiten en Activiteiten, maar in beide gevallen was dit zeer beperkt. Veel andere relevante actorcategorieën (stammen, criminele groeperingen, particuliere beveiligingsorganisaties en de oppositiepartij) zijn niet op Intenties, Capaciteiten en Activiteiten beoordeeld.
  - Er is geen sprake van een risicoanalyse op basis van waarschijnlijkheid en impact. Enkele risico's worden wel benoemd in het rapport, maar zijn niet uitgewerkt.
- Mitigerende maatregelen: Van de vier categorieën waarbinnen mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen zijn er slechts twee in significante mate uitgewerkt: het fysieke en procedurele element. Er zijn geen mitigerende maatregelen opgenomen met betrekking tot mensen of systemen. De mate van integraliteit van het procedurele element is echter ook beperkt.

Concluderend speelt het gebrek aan een structuur waarbinnen de veiligheidsanalyse plaatsvindt de objectiviteit en integraliteit parten. Er is hier sprake van een analyse die enkele subjectieve kwetsbaarheden heeft en bovendien incompleet is. Welbeschouwd is de kwaliteit van de veiligheidsanalyse dan ook zeer beperkt. Het implementeren van een objectief en compleet risico-raamwerk zal deze problemen vergaand oplossen en de kwaliteit significant verbeteren.

Het is hierbij belangrijk om aan te merken dat Atradius DSB niet het procedurele mandaat noch de expertise heeft om veiligheidsrisico's en mitigerende maatregelen te beoordelen. De kwaliteit van de analyse is hier voor een belangrijk deel door beïnvloed.

ONDERZOEKSVRAAG

2.1A

INHOUDELIJKE REVIEW

14. Introductie: Onderzoeksvraag 2.1A

14.1 ONDERDELEN VAN BEOORDELING

In dit onderdeel van de rapportage wordt de volgende onderzoeksvraag beantwoord:

- Hoe beoordeelt Proximities de veiligheidsanalyses die gebruikt zijn door Atradius DSB als bronnen voor de voorlegging aan de Staat op basis waarvan een positief advies is afgegeven?²⁶³

Om tot een antwoord op bovenstaande onderzoeksvraag te komen, zijn drie verschillende documenten beoordeeld. Dit betreffen de veiligheidsanalyses die door Atradius DSB als bron gebruikt zijn voor het opstellen van het acceptatievoorstel aan de Staat inzake het afgeven van een expor kredietverzekering voor het LNG-project in Mozambique. Hierbij zijn enkel de veiligheidsanalyses beoordeeld die als hoofddoel hebben om de veiligheidssituatie van het LNG-project te analyseren en die uitgevoerd zijn door organisaties die gespecialiseerd zijn in het uitvoeren van dergelijke analyses.

In totaal zijn er drie veiligheidsanalyses die door Atradius DSB gebruikt zijn voor het opstellen van het acceptatievoorstel die aan bovenstaande eisen voldoen. Dit betreft twee rapportages van S-RM, de veiligheidsadviseur van voormalig projectleider Anadarko, en één rapportage van de huidige projectleider, TotalEnergies. De drie documenten zijn op basis van dezelfde drie onderdelen beoordeeld als het acceptatievoorstel van Atradius DSB, namelijk brongebruik, de analyse van veiligheidsrisico's, en de voorgestelde mitigerende maatregelen.

S-RM

S-RM was de veiligheidsadviseur van Anadarko in de periode dat Anadarko projectleider van het LNG-project in Cabo Dalgado was en heeft twee analyses beschikbaar gesteld aan Atradius DSB. Deze dateren van 14 december 2018 en 30 juli 2019.

TotalEnergies

Projectleider TotalEnergies heeft op 26 maart 2020 het Community Based Security Plan (CBSP) uitgebracht dat is ontwikkeld om dreigingen voor de gemeenschap in kaart te brengen en te mitigeren gedurende het project – waarvan TotalEnergies de operator is. Het acceptatievoorstel van Atradius DSB is uitgebracht op 20 mei, twee maanden na het verschijnen van het CBSP.

14.2 ONDERZOEKSMETHODES

De veiligheidsanalyses zijn op basis van dezelfde kwaliteitsnormen beoordeeld als het acceptatievoorstel van Atradius DSB. Deze worden volledigheidshalve hieronder herhaald:

1. **Structuur** – in hoeverre is er sprake van een gestructureerde aanpak, wat ten goede komt van zuivere analyses en uitkomsten, of zijn processen ad hoc of onduidelijk ingericht?
2. **Objectiviteit** – in welke mate is het onderdeel van de analyse objectief aangepakt en waar is het onderdeel kwetsbaar vanwege een hoge mate van subjectiviteit?
3. **Integraliteit** – in welke mate is het onderdeel compleet aangepakt, of missen er bepaalde onderdelen? Voor de beoordeling van de integraliteit van het onderdeel valt Proximities terug op het eigen raamwerk voor analyses.

²⁶³ Proximities. "Proximities | Onafhankelijke Review naar de Beoordeling van de Veiligheidssituatie in Mozambique" | Voorstel | Ministerie van Buitenlandse Zaken | 19 december 2022 | v1.5" 2022, 3.

VERTROUWELIJK

De kwalitatieve toetsing op basis van de kwaliteitsnormen is gestructureerd op basis van een vijfpuntschaal. Proximities heeft gekozen voor een vijfpuntschaal om voldoende balans te houden tussen ruimte voor nuancering en het behoud van helderheid van de beoordeling. Hieronder wordt weergegeven wat met elke kwalificatie bedoeld wordt:

#	Kwalificatie	Uitleg
1	Afwezig	De norm is op het betreffende (sub)onderdeel <u>niet</u> van toepassing.
2	Zeer beperkt	De norm is op het betreffende (sub)onderdeel in <u>zeer kleine mate</u> van toepassing.
3	Enigszins	De norm is op het betreffende (sub)onderdeel in <u>enige mate</u> van toepassing.
4	Significant	De norm is op het betreffende (sub)onderdeel in <u>aanzienlijke mate</u> van toepassing.
5	Compleet	De norm is op het betreffende (sub)onderdeel <u>zeer ruime mate</u> van toepassing.

14.3 LEESWIJZER

De drie rapportages zijn beoordeeld aan de hand van hetzelfde raamwerk als het acceptatievoorstel van Atradius DSB. Omwille van structuur en duidelijkheid worden in het aankomende hoofdstukken enkel de conclusies van deze toetsing gedeeld. De volledige beoordeling van de individuele rapportages kunnen in Annex A van dit document gevonden worden.

- In hoofdstuk 15 worden de conclusies van de toetsing uiteengezet. Hierbij worden de rapportages van S-RM en TotalEnergies op chronologische volgorde behandeld. Per conclusie wordt de structuur van het raamwerk gehanteerd. Achtereenvolgend worden de bevindingen omtrent structuur, objectiviteit, en integraliteit besproken.
- In hoofdstuk 16 wordt onderzoeksvraag 2.1a beantwoord. Het is belangrijk om te vermelden dat de evaluatie van de veiligheidsanalyses geen beoordeling betreft van de kwaliteit van de veiligheidsanalyses op zichzelf. Proximities heeft tijdens het proces geen inzage gehad in de exacte opdrachtstelling van de genoemde analyses. Hierdoor zijn de analyses niet beoordeeld aan de hand van de opdracht op basis waarvan deze oorspronkelijk zijn uitgevoerd.
- In plaats daarvan zijn de veiligheidsanalyses beoordeeld in het kader van hun rol als onderliggende bron voor de beoordeling van de veiligheidssituatie van Atradius DSB. Derhalve dienen de getrokken conclusies gezien te worden in het licht van de geschiktheid van de veiligheidsanalyses als bronmateriaal voor de verzekeraar in het analyseren van de veiligheidssituatie voor het LNG-project in Mozambique.

15. Analyse: Onderzoeksvraag 2.1A

15.1 S-RM: SECURITY THREAT AND MITIGATION REVIEW (DECEMBER 2018)

Introductie

S-RM heeft in zijn rol als veiligheidsadviseur van toenmalig projectleider Anadarko op 14 december 2018 een rapportage uitgebracht met betrekking tot de veiligheidssituatie in Cabo Delgado. Het acceptatievoorstel van Atradius DSB is uitgebracht op 20 mei 2020. Dit betekent dat er een periode van grofweg achttien maanden tussen de datum van uitbrengen van beide documenten bestaat.

Veiligheidssituatie

-
-
-

Veiligheidssituatie

Het document is in opdracht van Anadarko opgesteld. Het is onduidelijk op welke wijze dit document zich ten opzichte van mogelijk andere documenten van S-RM verhoudt. Proximities heeft tijdens het proces enkel inzage gehad in de betreffende beoordeling alsmede een analyse van S-RM uitgebracht op 30 juli 2019.

Veiligheidssituatie

Structuur

De veiligheidsanalyse volgt een logische en methodisch onderbouwde structuur waarbij de besproken onderdelen een duidelijk onderlinge verbondenheid tonen. Enkel bij het brongebruik varieert de mate van structuur van afwezig tot significant.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Ten tweede is de mate van structuur van de veiligheidsanalyse compleet. De veiligheidsanalyse is aan de hand van een logische methodologie uitgewerkt, welke wordt besproken in een annex van het document.²⁶⁵ Tevens komt in de uitwerking de onderlinge verbondenheid van de hoofdstukken duidelijk naar voren. Ieder hoofdstuk bouwt voort op bevindingen uit de eerder behandelde onderwerpen en hoofdstukken.

Ten derde volgen de mitigerende maatregelen een logische structuur. Hoewel de verantwoording van de mitigerende maatregelen ontbreekt – S-RM toets in de analyse immers juist of de genomen maatregelen verantwoord

²⁶⁴ Anoniem, 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Review', S-RM. Rapport. 14 december 2018. 1-2.

²⁶⁵ Ibid, 35-36.

VERTROUWELIJK

zijn – worden deze op gestructureerde wijze behandeld. De mitigerende maatregelen zijn gecategoriseerd zijn aan de hand van hun doeleinden.

Daarnaast komt de onderlinge verbondenheid van de dreigingsanalyse en de evaluatie van de maatregelen duidelijk naar voren. Het geïdentificeerde dreigingsniveau in het eerste onderdeel van het rapport dient namelijk als criterium om de mitigerende maatregelen te beoordelen. Hierdoor is de mate van structuur beoordeeld als 'compleet'.

Objectiviteit

De objectiviteit van de review is significant tot compleet. In het grootste deel van de review is het bronnenmateriaal consistent gebruikt en er zijn verder geen onzorgvuldigheden geconstateerd in het onderzoek. Alleen in zeer beperkte gevallen zijn de bevindingen niet te verifiëren met de aangegeven bronnen. Daarnaast is er gebruik gemaakt van helder taalgebruik en zijn er weinig indicaties van subjectiviteit. Tot slot wordt de totstandkoming van de mitigerende maatregelen in detail besproken en onderbouwd.

Integraliteit

De integraliteit van de veiligheidsanalyse verschilt per onderdeel. Ten eerste kan op basis van de aan Proximities geleverde bronnen geconcludeerd worden dat er een integrale variatie aan bronnen beschikbaar was. De consistentie en zorgvuldigheid zijn daarom respectievelijk beoordeeld als 'significant' en 'compleet'. De bronnen bevatten zowel kwalitatieve als kwantitatieve informatie.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie is de kwaliteit van deze bronnen hoog.

De integraliteit van de gewogen factoren is echter zeer beperkt.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie Hoewel Proximities geen inzage heeft gehad in de exacte opdrachtstelling, kunnen het doel en de aard van de analyse afgeleid worden uit de rapportage.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Ten vierde is de integraliteit van de risicoanalyse beoordeeld met betrekking tot het analyseren van de waarschijnlijkheid en impact van de geïdentificeerde risico's.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

15.2 S-RM: SECURITY THREAT AND MITIGATION REVIEW (JULI 2019)

Introductie

S-RM heeft op 30 juli 2019 een rapport uitgebracht met betrekking tot de veiligheidsdreiging en mitigerende maatregelen van het project. Het acceptatievoorstel van Atradius DSB is uitgebracht op 20 mei 2020. Dit betekent dat er tien maanden tussen de publicatiedatum van beide projecten bestaat.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Het rapport is dan ook het resultaat van de laatste doelstelling. Belangrijk is om op te merken dat het rapport gefocust is op het beoordelen van de mitigerende maatregelen die ingesteld zijn door Anadarko. Het S-RM rapport kan dan ook niet gezien worden als een volledige veiligheidsanalyse en zal dan ook niet alle elementen van een gedegen veiligheidsanalyse bevatten.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Structuur

Er kan geconcludeerd worden dat de mate van structuur van de S-RM analyse over het algemeen significant is. Allereerst wordt er gebruik gemaakt van een complete bronvermelding door middel van voetnoten. Daarentegen is er geen algemene onderbouwing van de bronverantwoording of bronkeuze. Wel wordt in een specifiek geval bij een veelgebruikte bron toegelicht waarom deze gekozen is. Verder blijkt uit de tekst dat er gebruik gemaakt is van zowel kwalitatieve als kwantitatieve bronnen.

Ten tweede wordt er in het document geen methodische verantwoording van de analyse gegeven en is de rapportage ook niet als een gestructureerde veiligheidsanalyse opgebouwd. Het gebrek aan een dergelijke structuur is het gevolg van het doeleinde van de analyse. De analyse van S-RM heeft immers niet als doel gehad een

²⁰⁸ Anoniem. 'Anadarko Mozambique: Security Threat and Mitigation Assessment.' S-RM. 30 juli 2019. 2.